

Rotterdam has got that pop

Wat is de potentie van de
Rotterdamse popsector en hoe kan
deze optimaal benut worden

Rotterdam has got that pop

Wat is de potentie van de
Rotterdamse popsector en hoe kan
deze optimaal benut worden

Inhoudsopgave

Deel 1 Betekenis voor de stad en relatie tot andere beleidsthema's

Deel 2 Inventarisatie Rotterdamse popinfrastructuur

Deel 3 Analyse Rotterdamse popinfrastructuur

Popodia en dancezalen

Feestzalen

Onderwijsaanbod

Muzikaal ondernemerschap

Conclusies

Deel 4 Actuele problematiek Rotterdamse popsector

Noodzaak tot professionalisering

Noodzaak tot innovatie

Behoeftte aan betere huisvesting

Behoeftte aan bereik meer en divers publiek

Behoeftte aan meer exploitatiebudget

Behoeftte aan budget voor experiment

Wil tot werken met gastprogrammeurs

Wil tot coördinatie van activiteiten

Conclusies

Deel 5 Perspectieven voor de toekomst

The music Mile in Oud West

The music Experience in Vierhavens

Conclusies

Samenvatting

bijlage 1 Podia en dancezalen

bijlage 2 Gesprekspartners

Inleiding

De omvangrijke en gevarieerde Rotterdamse popsector is in beweging. Podia komen met nieuwe werkwijzen en starten samenwerkingsverbanden, in september 2006 starten twee nieuwe mbo-popmuziekopleidingen, in diezelfde maand opent het nieuwe wereldmuziekpodium WMDC, er worden nieuwe festivals gerealiseerd, jonge muzikanten willen het podium op, er wordt gesproken over een muziekverzamelgebouw en over clustering van muziekpodia- en organisaties in Vierhavens en rond de Nieuwe Binnenweg/Gouvernestraat. Deze initiatieven verdienen meer dan toejuichingen langs de kant; de Rotterdamse muziekgeschiedenis leert dat ontwikkelingen ook gesmoord kunnen worden door achteloosheid. Daarom rijst de vraag *wat nodig is om de actuele dynamiek om te zetten in winst voor de popmuzieksector.*

Hierbij is het zinvol vast te stellen dat de popmuzieksector een culturele sector is met hoge publieksparticipatie en met economische potentie. De centrale vraag in deze adviesnota strekt daarom verder dan de sector zelf door ook aandacht te besteden aan de betekenis van de sector voor de stad.

Tegelijk is er sprake van pregnante problematiek bij bestaande poppodia. Deze problematiek is van landelijke aard en uit zich in Rotterdam in terugkerende financiële en bestuurlijke commotie rond podia als WaterFront, Baroeg en Nighttown. Op basis van inzicht in deze structurele problematiek is het mogelijk oplossingsrichtingen aan te geven.

Dit advies is geschreven met de intentie inzicht te bieden in de Rotterdamse popsector en haar specifieke problematiek en om tot aanbevelingen te komen waarmee de huidige potentie van deze sector optimaal benut kan worden ten bate van de popmuzieksector zelf en van de gehele stad.

Hiertoe wordt in dit advies een inventarisatie en een analyse van infrastructuur, programmering, onderwijsaanbod en ondernemerschap in de sector geboden. Vervolgens wordt beschreven welke specifieke problematiek de sector kent. Tot slot wordt geschetst welke toekomstperspectieven er zijn. Het advies sluit af met aanbevelingen ter versterking van de popsector en ter benutting van de kansen die nu voor ons liggen.

Met popmuziek wordt in dit advies het brede scala van populaire muziek bedoeld met inbegrip van pop, rock, hiphop, dance, urban, nu-jazz, brass, crossover en wereldmuziek en voor zover deze genres niet (specifiek) onder te brengen zijn bij jazz¹, klassieke en gecomponeerde muziek. Deze definitie omvat zowel livemuziek (door o.a. bands, singer songwriters en rappers) als niet-live muziek (door o.a. DJ's en scratchers) en zowel commercieel als gesubsidieerd aanbod. Deze brede definitie -die ook gebruikt wordt door het Nationaal Pop Instituut- wordt gehanteerd, omdat een selectieve focus op meer traditionele popmuziekstijlen (zoals pop, rock en punk) een te beperkt beeld geeft van hetgeen gaande is in de Rotterdamse actuele muziekwereld en op de Rotterdamse muziekpodia.

¹ Met uitzondering van populaire jazzstijlen, zoals nu-jazz: deze zijn wel binnen de definitie van populaire muziek vervat.

Het gebruik van deze brede definitie neemt niet weg dat in dit advies het accent ligt op problematiek die speelt bij poppodia, die geworteld zijn in een meer traditionele popcultuur. Deze focus wordt gekozen omdat bij deze traditionele popcultuur specifieke problemen bestaan die opgelost moeten en kunnen worden.

Deel 1 Betekenis voor de stad en relatie tot andere beleidsthema's

In deze adviesnota wordt geschetst hoe de popsector beter zou gedijen maar niet omwille van deze popsector alleen. De meerwaarde van een gezond popklimaat strekt zich uit over de gehele stad. Uitgangspunt in deze adviesnota is dat de inventarisatie in deel 2 en de analyse in deel 3 overtuigend laten zien hoe omvangrijk en gevarieerd de popsector is en daarmee ook waaruit die meerwaarde bestaat. Met een beschrijving van actuele problematiek van de sector en gebiedsgerichte toekomstperspectieven in deel 4 en 5 wordt vervolgens inzichtelijk gemaakt hoe deze sector beter zou kunnen gedijen, ten bate van het muzikale leven en ten bate van Rotterdam en haar inwoners.

Impliciet wordt in deze adviesnota regelmatig verwezen naar de relatie tussen de popsector en andere sectoren en thema's. Een aantal beleidsthema's wordt hieronder kort belicht, juist omdat deze thema's zo vanzelfsprekend gelieerd zijn aan de popsector dat hieraan soms onterecht voorbij wordt gegaan.

Participatie

In de inleiding werd al gesteld dat de publieksparticipatie in de popmuzieksector hoog is ook in vergelijking met andere culturele sectoren. Muzikale beleving en ontmoeting gaan hierbij hand in hand. Ook mensen die zichzelf niet cultuurminnend noemen hebben wel eens een poppodium of een festival bezocht en de ware liefhebbers laven zich aan de veelheid aan activiteiten. Ook het aantal mensen dat als amateur zelf (pop)muziek maakt is groot. Popmuziek is van betekenis voor alle Rotterdammers. De gemeente Rotterdam en de Rotterdamse poppodia, dancezalen en festivals hebben gezamenlijk de taak aan al deze Rotterdammers een gevarieerd en kwalitatief interessant aanbod te bieden.

Economie

Tegelijk werkt de stad Rotterdam aan het versterken van haar creatieve economie. Het bedrijfsleven, de onderwijsinstellingen en gemeentelijke diensten werken hiertoe op verschillende wijzen en niveaus samen. Hierbij gaat terecht aandacht uit naar de economische en creatieve potentie van de Rotterdamse popmuzieksector. Zo heeft het Ontwikkelings Bedrijf Rotterdam (OBR) muziek aangemerkt als één van de speerpunten binnen haar programma Creatieve Economie. Ook in het gezamenlijk advies van de Economic Development Board Rotterdam (EDBR) en de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RRKC) wordt muziek terecht genoemd als kansrijke groeisector. In de paragraaf over muzikaal ondernemerschap in deel 3 wordt nader ingegaan op de economische betekenis van de popmuzieksector.

Stadspromotie

Een goed muziekklimaat, met (inter)nationaal belangwekkende podia, sterke festivals voor een breed publiek en een interessante scene, waar professionals en een avantgarde-publiek op afkomen, zijn allemaal bevorderlijk voor het imago van de stad. Stadspromotionele activiteiten stellen niets voor als er geen inhoud is. Zonder evenementen en kwaliteit, heeft de stad niets te promoten. Popmuziek is dus van directe en reële waarde voor stadspromotie. Andersom heeft de sector natuurlijk groot belang bij stadspromotionele inspanningen. Publieke aandacht en groeiende bezoekerscijfers zijn gezamenlijke belangen van de popsector en

van gemeentelijke organisaties op het gebied van marketing, in het bijzonder Rotterdam Marketing. Dankzij deze gedeelde belangen wordt dan ook reeds op diverse wijzen samengewerkt. Dit gebeurde bijvoorbeeld op succesvolle wijze bij het interesseren van de Londense pers voor het Rotterdamse danceklimaat door hen uit te nodigen voor een clubbing weekend in Rotterdam, waarbij zij een veelheid aan Rotterdamse clubs bezochten en in contact werden gebracht met mensen uit de Rotterdamse dancescene.

Huisvesting en gebiedsontwikkeling

Bij infrastructurele vraagstukken in de popsector gaat het automatisch ook over ruimtelijke ordening. Poporganisaties hebben op verschillende manieren te maken met de gemeentelijke dienst Stedebouw en Volkshuisvesting en met het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam, vooral wanneer zij fysieke ruimte zoeken voor hun eigen organisatie en omdat zij bijbehorende vergunningen nodig hebben. Gezien het grote belang van een geschikte en betaalbare locatie is een goede samenwerking met deze gemeentelijke organisaties voor poppodia cruciaal. Dat het OBR meer dan voorheen aandacht besteedt aan de creatieve sector en daarbinnen specifiek aan de popmuzieksector wordt door popinstellingen dan ook als winst ervaren. Er zijn ook kritische geluiden te horen. Poporganisaties ervaren vanuit gemeentelijke diensten onvoldoende begrip voor werkelijke noden in deze sector. Verder bestaat er onhelderheid over procedures en regiefunctie. Het blijft voor podia vaak duister op welke wijze tot goede afspraken gekomen kan worden. Om die reden wordt in deel 4, in de paragraaf over huisvesting, gepleit voor het instellen van een 'cultuur marinier' die partijen bijeen kan brengen.

De indruk bestaat dat het tij voor verdergaande samenwerking goed is. Vanuit OBR, EDBR en Stadshavens wordt met meerjarenperspectief gewerkt aan gebiedsgerichte ontwikkeling van de stad waarbij de popsector als belangwekkende sector wordt gezien. De popsector ziet dit als kans. Het clubsectoroverleg van de popsector (zie bijlage 2) zou graag direct het gesprek met deze organisaties over toekomstige ontwikkelingen aangaan.

Onderwijs

Rotterdam kent in vergelijking tot andere steden een indrukwekkend aanbod van popmuziekonderwijs. Popmuziek maakt op steeds vanzelfsprekender wijze deel uit van het cultuureducatieve aanbod binnen primair en voortgezet onderwijs. Tegelijk groeit ook het aanbod van volwaardige popopleidingen in Rotterdam, zowel op mbo- als hbo-niveau. Verder vormt popmuziek een aanzienlijk deel van het cursusaanbod voor amateurs. Daarbij ontstaan ook nieuwe lesmethodes: ging vroeger iedereen eerst op blokfluitles en dan op pianoles, tegenwoordig stappen jonge mensen met groot enthousiasme al snel het podium op om al 'jammend' te leren musiceren. (Wat overigens niet wil zeggen dat oudere lesmethodes verworpen worden.)

De relatie tussen onderwijsinstellingen, muziekinstellingen en poppodia is hecht. Zo ontstaan de nieuwe mbo-popopleidingen uit samenwerkingsverbanden tussen respectievelijk Codarts, Albeda en WaterFront en SKVR, Zadkine en Locus010. En het nieuwe podium WMDC is direct gelieerd aan Codarts en SKVR, met het voordeel dat nieuw talent op dit podium naast bewezen talent op kan treden. In de paragraaf over onderwijs in deel 3 wordt nader ingegaan op het onderwijsaanbod voor popmuziek.

Deel 2 Inventarisatie Rotterdamse popinfrastructuur

Inleiding

Hieronder volgt een overzicht van instellingen in de Rotterdamse popsector. *In de bijlage bij dit advies vindt u een toelichting op de genoemde podia en dancezalen, de feestzalen, de grotere festivals en de onderwijsinstellingen (bijlage 1).* In deze toelichting wordt weergegeven hoe deze organisaties zich kenmerken, vooral qua inhoud en programmering. De beschrijvingen zijn kort en algemeen. Dit betekent dat niet wordt uitgesloten dat de organisatie -al dan niet incidenteel- ook ruimte biedt aan activiteiten die niet direct passen binnen de beschrijving die gegeven wordt.

Uitgangspunt is dat met deze inventarisatie een beeld wordt gegeven van de Rotterdamse infrastructuur voor popmuziek. Het beeld is echter per definitie onvolledig en niet meer dan een momentopname. Popmuziek is immers dynamisch. Bovendien wordt popmuziek ook -al dan niet incidenteel- geprogrammeerd in informele circuits en op locaties die zich niet als pop- of dancepodium profileren.

Er is onderscheid gemaakt tussen podia en dancezalen enerzijds en danceclubs anderzijds. Dit onderscheid is gemaakt op basis van programmering: in dit advies gaat vooral aandacht uit naar podia en dancezalen die een actieve culturele programmering voeren, veelal met live-acts.

Rotterdam kent vele festivals waarbinnen sprake is van live muziek. Bij de hier weergegeven festivals is popmuziek kernelement van het festival of is er een substantiële waarde van dit festival voor de popsector. Dit laatste verklaart bijvoorbeeld de opname in deze inventarisatie van het Zomercarnaval en het North Sea Jazz festival. De focus ligt bij deze twee festivals meer op respectievelijk caribische feestmuziek en jazzmuziek, maar de profilering van deze muzieksoorten is ook van betekenis voor de popsector in Rotterdam. Bovendien is een deel van de programmering van deze festivals ook als populaire muziek te duiden.

Het overzicht van zelfstandige muziekorganisaties en -bedrijven, zoals particuliere oefenruimten, platenlabels, studio's en muziekzaken, is niet compleet omdat dit circuit omvangrijk, fijnmazig en gevarieerd is en bovendien niet eerder in kaart werd gebracht. Het opstellen van een overzicht hiervan vergt een zelfstandige analyse. De organisatie REMF (Rotterdam Electronic Music Festival) stelt op dit moment een dergelijk overzicht samen dat vanaf september 2006 beschikbaar is op hun website www.remf.nl. Hoewel de focus van REMF ligt bij elektronische muziek, worden muziekorganisaties en bedrijven uit het brede scala van populaire muziek opgenomen in hun overzicht.

Podia en dancezalen

Ahoy
Baroeg
Exit
De Doelen
Hal 4
De Kuip
Lantaren/Venster
L'Esprit
Locus010
Luxor
Nighttown
Now&Wow
Off-Corso
Rotown
Plan C
Poortgebouw
Prachtig
Prinsestheater
Schiecentrale
WaterFront
WMDC - opening september 2006
Worm

Danceclubs

Baja
Le Bateau
Bootleg DJ Café
B.U.M.B.
Club Red
Club Rotterdam
Club Revolution
Hollywood Music Hall
Jackie's
Parkzicht
Thalia Lounge
Vibes

Feestzalen

Frimangron
Hooiberg
Ocean Paradise
Odeon
Real Parbo
Royal Party Center
Sun Club
Zalencentrum Gandhi

Festivals

Ortel Dunya Festival
Fertile Grounds
Freshness
North Sea Jazz Festival
North Sea Round Town
Motel Mozaïque

Metropolis
R.E.M.F.
Talent Night
Trailer Pop
Zomercarnaval

Onderwijsinstellingen

Codarts
HipHopHuis
MBO-popopleiding Zadkine/SKVR - locatie Locus010
MBO-popopleiding Albeda/Codarts - locatie WaterFront
SKVR

Ondernemers in de popsector

Bookers
Distributeurs
DJ's / VJ's / Musici
Labels
Organisatoren
Producers
Technici

Platenzaken

Basis Beat
Chill Out
Clone
Demonfuzz
Feedback
Free Record Shop
Gnius
Hype
IT-Records
Mid-Town Centrum
Mid-Town Zuid
Plato
Rhythm Import
Shifting Gears
Sim Central
Triple Vision
V2 store
Velvet
Worm Store

Overige faciliteiten

LCC's en buurthuizen
ZuidHollandse Popunie
Muziekbibliotheek
Oefenruimten
Locus010
WaterFront
SKVR
Codarts
Dynamo
LCC's en buurthuizen
Particuliere oefenruimten

Deel 3 Analyse Rotterdamse popinfrastructuur

In dit deel wordt een analyse geboden van de Rotterdamse infrastructuur voor popmuziek. Per segment (podia en dancezalen, feestzalen, onderwijs, ondernemerschap) wordt weergegeven wat actuele aandachtspunten zijn. Deze aandachtspunten zijn soms ongelijksoortig, maar geenszins willekeurig: de analyse is gebaseerd op de inventarisatie uit deel 1, op openbare informatie over instellingen (programmafolders, websites, jaarverslagen, beleidsplannen, et cetera) en op gesprekken met betrokkenen uit de popsector.²

Podia en dancezalen

De podia WaterFront, Nighttown en Rotown worden over het algemeen tot de kern van het Rotterdamse popaanbod gerekend. Baroeg, L'Esprit en WORM hebben zich in een bepaalde muziekstroming gespecialiseerd. Ahoy en de Kuip bieden ruimte aan grote popconcerten. De Doelen programmeert een bescheiden hoeveelheid popconcerten daar de nadruk in dit concertgebouw ligt op klassieke muziek en daarnaast op jazz en wereldmuziek. Now & Wow en Off-Corso zijn uitgaansgelegenheden die dance-avonden combineren met culturele programmering en live-acts. Locus010, Plan C, Prachtig, Prinsestheater en Poortgebouw zijn locaties met een actieve liveprogrammering, die echter niet specifiek of selectief bekend staan als poppodium, maar ook bijvoorbeeld als kunstbedrijfsverzamel pand (Locus 010), café/uitgaansgelegenheid (Plan C), of theater (Prinsestheater). WMDC wordt in september 2006 geopend en biedt ruimte aan wereldmuziek in de breedste zin van het woord (met inbegrip van urban) en legt relaties tussen deze muziekvormen en het onderwijsaanbod van Codarts en SKVR.

Het overzicht toont aan dat Rotterdam veel podia kent, maar tegelijk zijn er hiaten.

Er is geen podium dat tussen Nighttown en Ahoy in zit met een capaciteit van ongeveer 1500-3000 plaatsen. Ter vergelijking: Ahoy heeft 3000-10.000 plaatsen, Nighttown 600-1000 plaatsen en de Heineken Music Hall Amsterdam 3.500-5.500 plaatsen. (Overigens kan voor 'zit-concerten' wel gebruik gemaakt worden van de Doelen en het Nieuwe Luxor waar wel ongeveer 1500 plaatsen zijn. Deze podia zijn echter primair op andere muziekvormen gericht (respectievelijk klassieke muziek en musicals).) Het gevolg is dat internationale muziekacts in mindere mate in Rotterdam worden geprogrammeerd, maar bijvoorbeeld in de Heineken Music Hall in Amsterdam, of in 013 in Tilburg. De grootste internationale artiesten treden eveneens vaker buiten Rotterdam op: Mojo programmeert haar grootste artiesten bij voorkeur in de Amsterdam Arena en niet in de Kuip, gezien de internationale bekendheid van Amsterdam en een aantal praktische voordelen van de Arena op de Kuip (in de Arena kunnen net wat meer kaarten worden verkocht en de Kuip heeft te maken met een striktere tijdslijm m.b.t. geluidsoverlast: na elf uur moet het stil zijn). Rotterdam kan kiezen voor de bouw van een nieuw podium dat beter geschikt is voor internationale artiesten. Dit zou moeten gebeuren op basis

² Een overzicht van de gesprekspartners vindt u in bijlage 2.

van een analyse van de landelijke popinfrastructuur en vanzelfsprekend op gedegen haalbaarheidsonderzoek. Er moet vooral bezien worden of er op nationale schaal behoefte is aan een extra podium op deze schaal. Hierbij dienen de gevolgen van voortschrijdende internationalisering te worden meegewogen: reizen is tegenwoordig eenvoudig en door Internettoepassingen is snelle verspreiding van muziek mogelijk. Gevolg is dat internationaal populaire artiesten over de hele wereld reizen en Nederland slechts voor één of twee concerten bezoeken en niet meer voor een reeks van meer dan drie concerten. Dit betekent dat Rotterdam moet zorgen dat zij -als zij niet het eerste podium is waar deze artiest optreedt- op zijn minst het tweede podium is.

Het is wenselijk dat Mojo op een dergelijk podium geen alleenrecht krijgt opdat ook kleinere Rotterdamse impressariaten ruimte krijgen voor programmering. Samenwerking met Mojo is echter wel zeer gewenst, zo niet noodzakelijk, om voldoende populaire Nederlandse en internationale artiesten te kunnen programmeren en om gebruik te kunnen maken van het publiciteitsnetwerk van Mojo. Marktpartijen zullen het initiatief moeten nemen tot realisatie van een nieuw podium. De rol van de gemeente is zo'n initiatief, gebaseerd op degelijk haalbaarheidsonderzoek, te steunen. Gezien de landelijke concurrentie is het niet wijs als gemeente zelf de realisatie van zo'n podium te initiëren indien er geen sprake is van marktinitiatief.

Voor beginnende musici bestaat weinig ruimte. Het nieuwe podium WMDC zal plaats bieden aan jong talent en WaterFront zal in haar nieuwe opzet ook meer dan nu gelegenheid bieden aan jonge muzikanten om publiek te vinden. Maar er gebeurt meer in de stad dan op deze podia een plaats kan krijgen. Nighttown en Rotown programmeren divers, maar zijn beperkt in staat risico te nemen: de zaal moet vol, de tent moet draaien. Het is goed dat deze podia geen kwaliteitsconcessies doen, maar het beperkt de ruimte voor experiment en ontwikkeling op deze locaties.

Voor urbanmuziek is eveneens onvoldoende ruimte. Rotterdam kent vele initiatiefnemers uit de urban scene die culturele activiteiten willen en kunnen realiseren. Zij hebben gelegenheden nodig om die activiteiten uit te voeren en om hun publiek te geven wat het vraagt. Parallel aan dit advies brengt de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur een advies uit over een nieuw urbanpodium. Het is gewenst dat de roep om een urban podium op basis van dat advies op korte termijn resulteert in de realisatie daarvan.

Verder zullen ook WaterFront en WMDC de ruimte voor urban muziek vergroten. De programmering van bestaande podia als Nighttown en Rotown toont dat zij urban muziek als elementair onderdeel van hun programmering zien, maar het tonen van visie daarin en het opbouwen van publiek daarvoor blijkt nog lastig. Dit vergt tijd en inspanning. De nieuwe podia hebben een stimulerende taak voor urbanmuziek, juist ook naar andere podia toe. En bestaande podia hebben het lef en de innovatiekracht nodig te veranderen. Van de gesubsidieerde podia mag verwacht worden dat zij vanuit hun bestaande missie en met hun muzikale visie tot een gedurfde programmering komen, waarbinnen de diversiteit en kwaliteit van de Rotterdamse muzikwereld met bestaand en nieuw publiek in aanraking komt.

Op het gebied van dance is na het wegvallen van Calypso en Hyper Hyper een hiaat ontstaan. Deels wordt dit hiaat opgevuld door andere dansgelegenheden, maar het bijzondere van Calypso en Hyper Hyper was dat ze een redelijk mainstream publiek met een creatief publiek wisten te mengen en te interesseren voor avontuurlijke en interdisciplinaire activiteiten. Iets dergelijks gebeurt op dit moment bij Now&Wow en Off-Corso. Maar ook deze locaties zijn slechts tijdelijk beschikbaar. Gezien de vernieuwende kracht in de dancescene en het brede publiek dat hiermee getrokken blijkt te kunnen worden, is het wenselijk dat in de stad ruimte wordt behouden en zonodig opnieuw gecreëerd voor dancepodia met een creatieve missie.

Tegelijk staan podia met een meer specifiek cultureel geïnteresseerd uitgaanspubliek voor het programmeringsdilemma financiële risico's af te wegen tegen een diverse en artistiek interessante programmering. Hiermee wordt vanzelfsprekend niet bedoeld dat een commerciële werkwijze inhoudelijk niet interessant kan zijn. Wel blijkt het voor podia niet eenvoudig een koers te varen waarmee een artistieke missie wordt volbracht, ook een rendabele bedrijfsvoering wordt gerealiseerd en een breed publiek wordt bereikt terwijl de organisatie ook nog eens een professionaliseringslag moet maken. Dit bleek de afgelopen jaren bijvoorbeeld doordat WaterFront, Baroeg en Nighttown meermalen en om verschillende redenen steun moesten krijgen vanuit het Rotterdamse gemeentebestuur om overeind te blijven. De diversiteit en kwaliteit van de programmering lijdt onder deze problematiek. Dit betekent geenszins dat de acts op deze podia slecht waren, maar wel dat de podia moeite hadden zich als artistiek interessante programmeur te profileren. Het aantrekken van een meer mainstream publiek is in barre financiële tijden verleidelijk, maar hierdoor vervaagt het artistieke profiel. Dat is artistiek-inhoudelijk kwalijk, maar ook zakelijk, want het leidt tot een 'ontrouw' en dus onvoorspelbaar publiek waardoor financiële risico's uiteindelijk juist toenemen. Door de Rotterdamse podia te steunen in hun artistieke koers, door middel van verruiming van hun budget, krijgen zij gelegenheid artistiek belangwekkend aanbod neer te zetten en daarvoor een publiek op te bouwen.

Feestzalen en Locale Cultuur Centra

Feestzalen bedienen in belangrijke mate het allochtone uitgaanscircuit. Dit uitgaanscircuit bestaat uit discotheken en feestzalen. De discotheken worden hier buiten beschouwing gelaten. Er is aandacht voor de feestzalen, omdat zij een actieve culturele programmering voeren, veelal met live-acts. Kenmerkend aan de hier genoemde feestzalen is dat ze bijna allemaal in de periferie van de stad gehuisvest zijn, nabij of op industrieterreinen. Het aanbod bestaat doorgaans zowel uit openbare als besloten activiteiten. Activiteiten zijn van culturele en commerciële aard en daarvoor worden verschillende prijzen gehanteerd. Het aanbod van deze zalen wordt vaak kort van tevoren opgezet. Het aanbod van feestzalen sluit aan op behoeften van groepen uit verschillende (sub)etnische gemeenschappen. In de categorie besloten activiteiten bestaan de activiteiten vooral uit familiefeesten en besloten culturele activiteiten. In de categorie openbare activiteiten bestaat het aanbod vooral uit culturele activiteiten en commerciële feesten. De culturele activiteiten zijn vaak gericht op instandhouding en ontplooiing van de culturele identiteit,

bijvoorbeeld door de viering van cultuurhistorische ijkpunten of het vieren van traditionele feesten. Hieronder wordt per zaal weergegeven op welke groepen de activiteiten primair gericht zijn.

Bij beschouwing van de Rotterdamse popinfrastructuur is aandacht voor dit circuit gewenst, omdat deze vaak perifeer gelegen ruimtes thuisbasis zijn van een bijzonder actief muziekcircuit. Rotterdam vervult bijvoorbeeld een belangrijke internationale centrumfunctie voor Kaapverdiaanse muziek.

Rotterdam huisvest wereldtalent op het gebied van Kaapverdiaanse muziek. De artiesten Suzanna Lubrano en Gil Semeido zijn hier goede voorbeelden van. Suzanna heeft een Afrikaanse Grammy gewonnen en Gil Semeido heeft wereldwijd meer dan 500.000 albums verkocht. Toch zijn ze in Rotterdam niet algemeen bekend! Bij het streven naar een sterk en levendig muziekklimaat in Rotterdam, is het cruciaal de activiteiten in dit feestzalencircuit te erkennen als elementair onderdeel hiervan.

Het is een gemiste kans de kwaliteit en dynamiek die in dit circuit plaatsvindt solitair en perifeer te laten voortgaan. De muziek verdient exposure en Rotterdammers mogen weten welke muzikale activiteit haar stad herbergt. Door verbindingen te leggen tussen de muzikale activiteit (en kwaliteit!) in feestzalen (en in buurthuizen en particuliere ruimten) en die op erkende podia kan Rotterdam muzikale ontwikkelingen mogelijk maken, die niet alleen op lokale en nationale, maar ook op internationale schaal belangwekkend zijn.

Locale Cultuur Centra (LCC's) kunnen eveneens een belangrijke rol spelen bij het leggen van verbindingen tussen activiteiten in de Rotterdamse wijken en andere podia en activiteiten in de stad. Cultuurscouts kunnen daarbij een belangrijke functie vervullen door vraag en aanbod op muzikaal gebied per deelgemeente goed op elkaar af te stemmen. Op stadsniveau kunnen cultuurscouts en programmeurs van LCC's activiteiten organiseren die gericht zijn op uitwisseling en cross-overs tussen talent uit de wijken. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een stadstournee van talent dat in de wijken wordt gescout, langs de verschillende LCC's met een finale op een stedelijk podium, zoals Nighttown of het Oude Luxor, ter afsluiting.

Festivals

Rotterdam huisvest een aantal grootschalige en nationaal en internationaal gerenommeerde muziekfestivals. Voorbeelden hiervan zijn Motel Mozaique, de FFWD Heineken Dance Parade en sinds 2006 het North Sea Jazz Festival. De verschillende festivals hebben artistiek-inhoudelijke, sociale en economische betekenis omdat zij over het algemeen een kwalitatief sterke en vaak vooruitstrevende programmering bieden, een groot en divers publiek weten te bereiken en een aanzienlijke bijdrage leveren aan het imago van de stad.

Een aantal festivals, zoals Metropolis en Motel Mozaique, biedt in de programmering nadrukkelijk ruimte voor vernieuwing, experiment en ontwikkeling van talent. Andere festivals laten dit niet na, maar richten zich in hun hoofdprogrammering meer op de grote namen, het bewezen talent, teneinde hiermee grote publieksgroepen te trekken. De Rotterdamse muziekfestivals laten zien dat deze stad muzikale betekenis heeft en op een aantal terreinen bakermat is voor nieuw talent en (nationaal en internationaal) frontpodium voor muzikale kwaliteit.

Alle festivals hebben een belangrijke participatieverhogende functie: festivals zijn laagdrempelig. Festivals trekken ook mensen aan die normaal geen poppodium binnentreden. En de festivalbezoekers worden verleid kennis te maken met wat ze nog niet kennen. Festivals zijn daarmee een goede manier om meer mensen met een interessant cultuuraanbod in aanraking te brengen. Naast het realiseren van grotere betrokkenheid bij cultuur, dragen festivals ook bij aan grotere betrokkenheid bij elkaar. De sociale functie van festivals is daarmee aanzienlijk: er is iets te beleven in Rotterdam, voor mensen met verschillende achtergronden. Voor alle Rotterdammers en ook voor mensen die Rotterdam bezoeken. Er is ontmoeting mogelijk, op de meest aangename manier. Dit geldt bij uitstek voor festivals als het Zomercarnaval, het Ortel-Dunya Festival en het North Sea Jazz Festival.

De economische waarde van festivals voor de stad is van diverse aard: het festival trekt bezoekers naar de stad en het genereert directe inkomsten door hun uitgaven. Ook vormt het een impuls voor overige bedrijvigheid in de stad, bijvoorbeeld omdat vormgevers, technici en beveiligingsmedewerkers worden ingeschakeld. Minstens zo belangrijk is de betekenis van festivals voor het imago van de stad. Economische studies tonen aan dat het imago van de stad een substantiële rol speelt bij de keuze van een vestigingsplaats van bedrijven³. Het imago van de stad wordt evenzeer gecreëerd door festivals met een meer uitgesproken artistieke missie, zoals Motel Mozaique, als door grootschalige festivals waar de sociale functie prevaleert, zoals het Zomercarnaval.

Rotterdam Festivals heeft een waardevolle faciliterende en coördinerende functie voor deze festivals. Andere Nederlandse steden kijken met achting naar de Rotterdamse werkwijze ten aanzien van festivals. Op het gebied van faciliteiten en afstemming lopen alle festivals tegen praktische problemen aan, ook na meerdere edities. Rotterdam Festivals kan deze problemen niet eigenstandig wegnemen. De organisatie kan echter wel bijdragen aan betere afstemming tussen organisaties en aan verbetering van het gemeentelijk evenementenbeleid.

Naast de grote en bekende festivals kent Rotterdam verschillende kleinschaliger festivals en festivals die vrij nieuw zijn. Dit zijn bijvoorbeeld Freshness, REMF Dance Ground, Fertile Grounds en Talent Night. Sommige van deze evenementen bleken reeds succesvol, anderen moeten zich nog bewijzen. Het is van belang dat het initiatief voor deze nieuwe festivals genomen wordt en dat ze gerealiseerd worden. In festivalvorm kunnen specifieke publieksgroepen bediend worden en kunnen publieksgroepen groeien. Ook vindt tijdens festivals artistieke vorming, inhoudelijke ontwikkeling en experiment plaats. Daarbij wordt direct podium geboden aan deze nieuwe ontwikkelingen. Ook kunnen nieuwe cultureel initiatiefnemers zichzelf bedrijfsmatig ontwikkelen door het organiseren van festivals. Opvallend is dat veel van de nieuwe initiatieven en initiatiefnemers uit de dance en urban scenes komen. De meest logische verklaring daarvoor is dat juist in die scenes meer behoeften zijn dan worden vervuld door het bestaande aanbod van podia en festivals.

³ Zie bijvoorbeeld *The Rise and Fall of the Creative Class, and how it's transforming Work, Community, Leisure and Everyday Life*, Richard Florida, 2003 en *De Beleviseconomie van Pine & Gilmore*, 2000.

Het is van belang dat deze festivals en hun initiatiefnemers ruimte krijgen in de stad. De initiatiefdrang bij deze ondernemers en de behoefte aan deze evenementen is zo evident, dat Rotterdam kansen mist als zij hier niet facilitair en liberaal optreedt. Initiatieven die geen ruimte krijgen, verdwijnen namelijk naar andere steden. Met de HipHopscene is dat gebeurd in de late jaren negentig: veel initiatieven en goede muzikanten vertrokken naar Amsterdam, doordat het in Rotterdam ontbrak aan geschikte infrastructuur. Rotterdam herbergt belangstellend publiek, muzikale kwaliteit en ondernemerszin. Die combinatie rechtvaardigt een ruimhartig beleid ten aanzien van nieuwe festivalinitiatieven. Met ruimhartig wordt hier niet primair bedoeld op subsidieverlening. Initiatiefnemers geven aan dat zij vooral behoefte hebben aan een gemeente die meedenkt over mogelijke locaties en die helder is over regelgeving en vergunningenbeleid. In het vergunningenbeleid is werken vanuit het adagium 'wat is goed voor de stad' gewenst: waar de letters van de tekst niet stroken met de intentie van het Collegeakkoord, moet deze intentie van het Collegeakkoord kunnen prevaleren bij het oordeel over verlening.

Onderwijsaanbod

Rotterdam heeft een goede naam als het gaat om muziekonderwijs. Met Codarts, Hogeschool voor de kunsten en de Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR), kent Rotterdam twee gedegen instellingen met elk een gevarieerd en kwalitatief sterk aanbod voor respectievelijk de professional in opleiding en voor de amateur. Daarnaast is in Rotterdam een privaat muziekopleidingscircuit actief. Populaire muziek is binnen Codarts, SKVR en private opleidingsmogelijkheden slechts een deel van het aandachtsgebied. Dat er bijvoorbeeld vanuit Codarts -van oorsprong een klassiek conservatorium- aandacht is voor populaire muziek mag als winst worden beschouwd. Echter, die winst is bescheiden, omdat Rotterdam vooral in het populaire genre grote activiteit kent die zeer beperkt terug te vinden is binnen het opleidingsaanbod. Het gaat daarbij vooral om wereldmuziek en urban muziek. Belangwekkend is dat Codarts en de SKVR zich daar rekenschap van geven en initiatieven ontplooiën of ondersteunen om hiaten in het onderwijsaanbod voor populaire muziek te dichten.

De SKVR faciliteert al sinds een aantal jaren het HipHopHuis; een opleidingscentrum, gericht op de verschillende elementen van HipHop: breakdance/streetdance, mc/rap, dj/scratch en (in mindere mate) graffiti. HipHop is weliswaar slechts een deelsegment van de urban cultuur, maar het initiatief is van exemplarische betekenis, omdat het letterlijk plaats biedt aan een actieve en betekenisvolle culturele en muzikale beweging in Rotterdam.

Vanaf september 2006 opent podium en opleidingscentrum WMDC, een initiatief van Codarts en SKVR. WMDC zal ruimte bieden aan verschillende elementen van wereldmuziek en aan urban muziekstijlen. Uitgangspunt hierbij is dat ontwikkelingen niet binnenskamers blijven, maar vooral ook op het podium staan. WMDC streeft er naar zichtbaar te maken wat er gaande is in de stad op het gebied van wereldmuziek en om dit via masterclasses, workshops, open podia, jam sessies, et cetera tot een hoger niveau te brengen.

Vanaf september 2006 starten in Rotterdam twee mbo-opleidingen in de popsector. Deze opleidingen zijn beiden gericht op professionalisering van het middenkader in het popmuziekcircuit en spelen in op een 'gat in de onderwijsmarkt'. Daarbij bieden zij bij uitstek ruimte voor professionele ontwikkeling van urban muziekstijlen en voor urban talent.

Het is verrassend dat twee opleidingen gelijktijdig en niet gezamenlijk met een popmuziekopleiding op mbo-niveau komen. De opleidingen vertonen vooral overeenkomsten. Fundamentele verschillen (in kwaliteit en karakter van de opleiding en het soort gediplomeerden dat de opleidingen voort gaan brengen) zullen na één tot meerdere jaren praktijkervaring ontstaan en zichtbaar worden. Op dit moment zijn verschillen waar te nemen wat betreft samenwerkingspartners, focus en toelatingseisen. Bij de opleiding van Albeda, in samenwerking met Codarts en WaterFront, ligt de focus op muzikale ontwikkeling en eventuele doorstroom naar het hbo. Bij de opleiding van Zadkine, in samenwerking met SKVR en Locus010, ligt de focus op zelfstandig ondernemerschap. Beide opleidingen stellen een vmbo-diploma als toelatingseis, maar de opleiding van Zadkine hanteert daarnaast een aanvullende selectieprocedure.

Dit betekent dat Rotterdam vanaf september 2006 een redelijk volwaardig opleidingscircuit heeft voor populaire muziek. Gezien de ontwikkelingen van urbanmuziek in Rotterdam is de verwachting dat er bestaansrecht is voor 2 mbo-muziekopleidingen. Het zal echter gewenst zijn dat de opleidingen zich verschillend profileren. Zadkine zou zich primair kunnen toeleggen op het cultureel ondernemerschap. Daarmee kan het een belangrijke bijdrage leveren aan de bedrijfsmatige professionalisering binnen de popmuzieksector. Albeda zou zich meer kunnen richten op artistiek-muzikale ontwikkeling en -mede door een doorstroom van gediplomeerden naar Codarts- op die manier vooral een bijdrage kunnen leveren aan actualisering en inhoudelijke professionalisering van de popmuzieksector.

Gezien de verwachte en beoogde groei van beide opleidingsinstituten en uitgaande van de wens tot uiteenlopende profilering, is het niet ondenkbaar dat de initiatieven in de toekomst uitgroeien tot een gezamenlijke mbo-opleiding voor de popmuzieksector waarin de verschillende expertises worden samengebracht. Leerlingen kunnen dan een rijk geschakeerd en kwalitatief sterk opleidingstraject kiezen. Indien een dergelijke groei en inhoudelijke ontwikkeling gerealiseerd wordt, zal een nieuw onderkomen voor deze opleidingen noodzakelijk zijn. De huidige locaties (WaterFront en Locus010) zijn waardevol omdat zo een vanzelfsprekende inbedding van de opleidingen binnen bestaande culturele instellingen wordt gerealiseerd. Beide locaties zijn echter beperkt van omvang en kwaliteit. Bij groei zullen nieuwe onderkomens noodzakelijk zijn. Vanzelfsprekend is het van belang meteen in de startfase een verdere verkenning van fysieke behoeften en mogelijkheden uit te voeren. Immers, als de populariteit van de opleidingen rap toeneemt, bestaat het risico dat de omvang en kwaliteit van faciliteiten achterblijft bij deze ontwikkeling. Dat is ongewenst, omdat het de kwaliteit en reputatie van de opleidingen op het spel zet.

Ondernemerschap in de popsector

De aanwezigheid van muzikmakers en ondernemers in de popmuzieksector is -naast de aanwezigheid van podia- bepalend voor het popmuziekklimaat in de stad. Het werkt ook vice versa: een goed muzikaal klimaat trekt makers en ondernemers aan. Dit geldt voor het gehele scala van ondernemers en makers in deze sector: platenlabels, producers, evenementenorganisaties, muzikanten, dj's, vj.s, scratchers, rappers, et cetera. Muzikmakers -in veel gevallen zelfstandig ondernemers- komen en blijven in een stad, als deze stad hen faciliteiten en ontmoetingsmogelijkheden met andere muzikanten biedt. Er bestaat behoefte aan podia (mogelijkheden tot optreden en tot het zien van ander aanbod), maar evenzeer aan voldoende en kwalitatief goede oefenruimten en studio's.

Ofwel, versterking van creatief ondernemerschap in de popmuzieksector, vergroot de aantrekkelijkheid voor muzikmakers en een gezond ondernemersklimaat stimuleert artistieke kwaliteit en variëteit in deze sector. Het belang van een levendig popmuziekklimaat met aanwezigheid van makers en ondernemers strekt verder dan de directe economische en artistieke waarde van deze mensen en bedrijven: het draagt ook bij aan het imago van Rotterdam als muziekstad, als plaats waar je als muzikant kan groeien, als locatie waar publiek het talent van nu en van de toekomst leert kennen en als stad waar je je als bedrijf mee wilt afficheren en als stad waar je wilt wonen.

Het besef dat de aanwezigheid van makers en ondernemers cruciale factoren zijn voor het popmuziekklimaat, maakt duidelijk dat de stad goede voorwaarden voor hen moet scheppen. Rotterdam heeft de taak haar Rotterdamse muzikmakers en ondernemers te behouden en waar mogelijk makers en ondernemers uit andere steden aan te trekken. Het is gewenst te verhelderen wat daarbij doorslaggevende voorwaarden zijn en in hoeverre verbetering gewenst is. Het OBR zou deze nadere verkenning kunnen uitvoeren. Hoewel het als een cliché zal klinken, wordt de meest pregnante belemmering hier reeds genoemd: de beschikbaarheid van ruimte en het verkrijging van de juiste vergunningen. Gebrek aan ruimte en overdaad aan (onheldere en soms tegenstrijdige) regelgeving is dodelijk voor veel goede initiatieven. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur pleit geenszins voor verwerping van regelgeving, deze berust immers op het algemeen op doordacht beleid en op gegronde motieven. Wel is het goed te beseffen dat Rotterdam met helderheid in regelgeving winst kan maken, economisch en artistiek. Daarbij is er bij makers en ondernemers behoefte aan één aanspreekpunt. Het is wenselijk dat er één loket komt waar zij terecht kunnen met hun vragen aan de gemeente. Daarbij zou de aanstelling van een 'cultuur marinier' overwogen moeten worden. Een '' kan optreden als de vaste contactpersoon voor betrokkenen uit het culturele veld en voor gemeentelijke diensten. Deze marinier kan verbindingen leggen die anders niet tot stand komen en hij of zij kan zorgen voor snelheid in procedures, doordat vragen nergens 'blijven hangen'. Als Rotterdam op een dergelijke wijze tot een eenduidig en inzichtelijk beleid voor ruimte en bijbehorende regelgeving weet te komen, vergroot zij haar aantrekkelijkheid voor ondernemers in de popmuzieksector substantieel. De waarde van het adagium 'in Rotterdam is het goed geregeld' is niet te onderschatten.

Conclusies

Rotterdam beschikt over een rijke en gevarieerde infrastructuur voor popmuziek. Bovendien wordt er constructief en in prettige sfeer samengewerkt tussen verschillende organisaties. De stad zou bij versterking van de popsector, ook vanuit het perspectief van creatief ondernemerschap, uit moeten gaan van deze bestaande kwaliteit, kracht en bereidheid tot samenwerking. De stad dient hierbij niet te kiezen voor een ééndimensionale focus op één project of één muziekstijl, maar voor een fundamentele versterking van actuele ontwikkelingen in de gehele popsector. Concreet houdt dit in dat aandacht gewenst is voor behoud en versterking van het middensegment, de dancescene, de urbanscene, voor mogelijkheden voor nieuw talent, voor verbindingen met het feestzalencircuit en Locale Cultuur Centra en voor het poponderwijs.

In vergelijking met andere steden heeft Rotterdam een redelijk podiumaanbod voor het middensegment: musici en bands met enigszins bewezen kwaliteit. Rotterdam kan zich met dit segment profileren. Dit circuit staat echter ook onder druk, omdat podia geneigd zijn hun financiële risico's te beperken, waardoor minder gevarieerd en gedurfd wordt geprogrammeerd dan voor een verrassend en rijk muziekklimaat gewenst is.

Daarnaast kan Rotterdam zich (internationaal) profileren met dance. Ondernemerschap op het terrein van dance verdient steun in de vorm van actief meedenken vanuit de gemeente inzake ruimte, vergunningen en bijbehorende regelgeving. Deze steun zou zowel verleend moeten worden aan grotere initiatieven, als aan kleinschalig ondernemerschap.

Rotterdam kent vele initiatiefnemers uit de urban scene die culturele activiteiten willen en kunnen realiseren. Hiervoor is op dit moment onvoldoende ruimte. Parallel aan dit advies brengt de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur een advies uit over een nieuw urbanpodium. Het is gewenst dat de roep om een urbanpodium op basis van dat advies op korte termijn resulteert in de realisatie ervan. Verder zullen ook WaterFront en WMDC de ruimte voor urban muziek vergroten. De nieuwe initiatieven scheppen goede verwachtingen voor verdere ontwikkeling van urbanmuziek. Het is daarbij cruciaal dat deze podia samenwerken met andere podia in de stad, opdat urbanmuziek zich niet separaat verder ontwikkelt, maar als vanzelfsprekend element binnen de Rotterdamse muziekscene.

Voor internationale topartiesten is het Rotterdamse podiumaanbod niet optimaal. Rotterdam kan kiezen voor de bouw van een nieuw podium dat beter geschikt is voor internationale artiesten: een podium dat qua grootte tussen Nighttown en Ahoy in zit. Dit zou moeten geschieden op basis van een landelijke analyse van de infrastructuur en op initiatief van marktpartijen.

Bij het streven naar een sterk en levendig muziekklimaat in Rotterdam is het cruciaal de activiteiten in het feestzalencircuit te erkennen als elementair onderdeel daarvan. Het is een gemiste kans de kwaliteit en dynamiek die in dit circuit plaatsvindt solitair en perifeer te laten doorgaan. De muziek verdient exposure en Rotterdammers mogen weten welke muzikale activiteit haar stad herbergt.

Locale Cultuur Centra kunnen eveneens een belangrijke rol vervullen bij het leggen van verbindingen tussen activiteiten in de Rotterdamse wijken (in de feestzalen, in buurthuizen en in de LCC's zelf) en andere podia en activiteiten in de stad. Cultuurscouts kunnen daarbij een belangrijke functie vervullen door vraag en aanbod op muzikaal gebied per deelgemeente goed op elkaar af te stemmen.

Het Rotterdamse onderwijsaanbod voor popmuziek is degelijk: kwalitatief goed en voldoende op de verschillende niveaus, van amateur tot professional. De twee nieuwe mbo-popmuziek-opleidingen zijn een waardevolle aanvulling. Het is gewenst dat deze twee opleidingen zich in de toekomst van elkaar onderscheiden, door de ontwikkeling van hun specifieke kwaliteiten, waardoor een optimaal onderwijsaanbod ontstaat.

Rotterdam kan het klimaat voor cultureel ondernemerschap verbeteren door goede faciliteiten te bieden: er is een grote en groeiende behoefte aan bedrijfsruimten en oefenruimten voor creatieve ondernemers en muzikmakers. Daarbij is vereenvoudiging van regelgeving over het gebruik van ruimten wenselijk. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur adviseert na te gaan of het instellen van een '*cultuur marinier*' kan s bijdragen aan een makkelijker omgang met de bestaande regelgeving van verschillende diensten (dS+V, dKC, OBR) . Zo'n '*cultuur marinier*', in gemeentelijke dienst, kan de vaste contactpersoon zijn die alle partijen kent en met bevoegdheid aan kan spreken.

Deel 4 Actuele problematiek binnen poppodia

Inleiding

Rotterdam mag zich gelukkig prijzen met deze infrastructuur, zo stelt het Nationaal Pop Instituut (NPI). Rotterdam beschikt volgens Jaap van Beusekom en Arjen Davidse (resp. directeur en adj. directeur inhoudelijk beleid NPI) over een gevarieerd en omvangrijk podiumaanbod, een aantal kwalitatief goede festivals en een degelijk onderwijsaanbod voor popmuziek. Bovendien is er sprake van samenhang. Dit rijk geschakeerde aanbod is niet vanzelfsprekend voor een grote stad. Amsterdam beschikt bijvoorbeeld over een aantal podia met nationale en internationale betekenis, maar ontbeert een onderliggende structuur op het niveau van Rotterdam. Met deze onderliggende structuur wordt een breed voorzieningenaanbod bedoeld waarin bijvoorbeeld plaats is voor ontwikkeling van nieuw talent en voor acts waarvoor een kleine doelgroep bestaat. De Zuid-Hollandse Popunie schets een gelijksoortig positief beeld. Martin Scheijgrond (directeur Zuid-Hollandse Popunie) is van mening dat Rotterdam qua infrastructuur een voorsprong heeft op veel andere steden. De stad heeft die voorhoedefunctie in zijn ogen te danken aan de wil en daadkracht van organisaties, besturen en vooral van bepaalde individuen.

Alle gelukzaligheid ten spijt, is er reden dit optimisme te nuanceren. In het eerste deel werd al geconstateerd dat de infrastructuur een aantal hiaten kent en versterking verdient. Daarbij is de bedrijfsvoering van poppodia in veel gevallen niet optimaal: in de laatste jaren heeft het Rotterdamse gemeentebestuur zich meer dan eens moeten buigen over financiële en organisatorische problemen bij poppodia. En nog vaker hebben directies en besturen van de podia zelf uitwegen moeten vinden uit -soms ernstige- crisissituaties. Meestal overleven podia, op basis van afspraken die een adempauze bieden. Daar problemen blijven terugkeren, blijkt het veelal te gaan om tijdelijke en niet om fundamentele oplossingen, die een structureel gezonde bedrijfsvoering mogelijk maken. Dit is echter geen specifiek Rotterdamse problematiek. Voor elk financieel, fysiek, organisatorisch, of bestuurlijk probleem bij een specifieke organisatie kan en moet een situationele verklaring gegeven worden. Maar er zijn ook meer algemene kwesties te benoemen die van invloed zijn op de bedrijfsvoering van poppodia. Inzicht in deze zaken kan structureel bijdragen aan de zakelijke gezondheid, de diversiteit en de artistieke kwaliteit van de Rotterdamse popsector.

Hieronder wordt een beschrijving gegeven van de meest pregnante actuele problematiek bij Rotterdamse poppodia.

Actuele problematiek bij Rotterdamse poppodia:

- Noodzaak tot professionalisering
- Noodzaak tot innovatie
- Behoeftte aan betere huisvesting
- Behoeftte aan bereik meer en divers publiek
- Behoeftte aan meer exploitatiebudget
- behoefte aan budget voor experiment
- Wil tot werken met gastprogrammeurs
- Wil tot coördinatie van activiteiten

Noodzaak tot professionalisering

Muziek is van alle tijden, maar de popmuzieksector zoals deze in dit advies wordt beschouwd, is nog jong. In de jaren vijftig en zestig ontstond een jongerencultuur, tamelijk rebels, waarin muziek een belangrijke plaats innam. De populariteit van nieuwe muziekvormen, zoals rock'n roll, leidde tot een 'popcultuur'. Het maken van en luisteren naar popmuziek is tegenwoordig niet meer aan een specifieke leeftijdsgroep verbonden. De nota *Pop met beleid, handreiking voor gemeenten*⁴ illustreert dit met voorbeelden, zoals de populariteit van K3 bij jonge kinderen en die van de Stones bij oudere leeftijdscategorieën.

In de jaren zestig, zeventig en tachtig ontstonden vanuit de popcultuur dansgelegenheden, concertpodia, muziekzenders, festivals, enzovoort. In tegenstelling tot bijvoorbeeld de theatersector en de klassieke muzieksector, kent de popmuzieksector dus nog geen eeuwenlange traditie. Veel poppodia bestaan nu 2 of 3 decennia en in veel gevallen bestaat een groot deel van het team nog uit de medewerkers van het eerste uur. Zij zijn destijds met idealisme en grote toewijding begonnen. Die toewijding is van enorme waarde, maar de aansturing van poppodia vereist in deze tijd meer dan liefde en kennis van muziek en bereidheid meer dan fulltime 'op de club te zijn'. Met respect voor de enorme inzet van betaalde en onbetaalde medewerkers van poppodia, constateren kenners van deze sector (onder andere vanuit het NPI, de Zuid-Hollandse Popunie en podia zelf) dat vaak onvoldoende professionaliteit aanwezig is. Dat zit niet alleen in de geschiktheid en de werkhouding van personeel, maar ook in de organisatie zelf. De sector is toe aan een professionaliseringsslag.

Van poppodia mag een ondernemende werkwijze verwacht worden. De Rotterdamse poppodia hebben een belangrijke grootstedelijke, regionale en soms landelijke functie. Deze functie is meerzijdig: het gaat om een artistieke, een sociale en een economische functie. Artistieke en sociale doelstellingen kunnen geen excuus zijn voor een ondermaatse bedrijfsvoering.

Veel poppodia zijn te lang een 'sociale werkplaats' geweest. Met alle respect voor sociale werkplaatsen: grootstedelijke culturele instellingen vragen om een bedrijfsvoering die niet primair gericht is op werkverschaffing, maar die gericht is op artistiek en financieel resultaat. Personeel met grote inhoudelijke kennis van muziek is niet vanzelfsprekend geschikt voor elke functie binnen een podium. Dat het merendeel van de gesubsidieerde banen bij poppodia weg valt is teleurstellend voor betreffende werknemers en een ernstig probleem voor de voortgang van de huidige bedrijfsvoering van podia. Uiteindelijk is het echter ook een kans, zo niet een zegen: podia hebben concrete aanleiding om ingrijpende veranderingen door te voeren wat betreft organisatiestructuur en personeelsbestand.

Professionalisering houdt ook in dat podia hun artistiek en zakelijk management versterken en op niveau houden. Het is tenslotte cruciaal dat er sprake is van artistieke visie -ook op langere termijn- en dat de

⁴ Pop met Beleid, handreiking voor gemeenten, POPNL, 2006

organisatie professioneel wordt aangestuurd. Daar zijn kwalitatief sterke artistiek en zakelijk leiders voor nodig. Het gras is echter dun gezaaid. Ook hierover merken deskundigen op dat het mes aan twee kanten snijdt: zolang de popsector een ploeterende sector is, is het voor de beste cultureel managers niet de meest interessante sector. Spijtig, want juist de beste leiders kunnen een sector naar een hoger niveau tillen. Bestuurders van podia zouden hierin een belangrijke rol kunnen spelen. Zij kunnen ervoor zorgdragen dat bij de aanstelling van het artistiek en zakelijk management sterk wordt geselecteerd op kwaliteit.

Het management en het bestuur dienen er gezamenlijk voor te zorgen dat de organisatie een efficiënte, zakelijke en financieel heldere structuur kent waarbij de primaire processen -het bieden van een kwalitatief goed product, het bereiken van het beoogde publiek en het realiseren van een gezonde bedrijfsvoering- voorop staan. Ook hebben het bestuur en het management de verantwoordelijkheid personeel met de juiste capaciteiten op de juiste functies te plaatsen.

Dit pleidooi voor sterk artistiek en zakelijk management betekent nadrukkelijk niet dat elke organisatie in de popmuzieksector externe managers moet aantrekken of binnen haar organisaties een extra laag van managers in moet bouwen. Het houdt wel in dat huidige artistiek en zakelijk leiders beoordeeld mogen worden op basis van hun resultaten ten aanzien van de genoemde primaire processen en dat het bestuur verantwoordelijkheid draagt mensen met de juiste capaciteiten aan het roer te laten.

Noodzaak tot innovatie

De productie en programmering van creatieve of culturele producten hoeft niet samen te gaan met een innovatieve bedrijfsvoering. Herman Hoving⁵ toont in zijn onderzoek en publicaties naar innovatief ondernemen aan dat innovatie gaat om het bieden van ruimte voor verandering. Om ook in de toekomst te overleven moeten kansen gecreëerd worden, er moet een visie zijn die verder strekt dan het bekende en er moet geëxperimenteerd worden. Vanuit dit begrip van innovatie valt te constateren dat veel culturele organisaties op dit terrein helemaal niet zo sterk zijn. Veel organisaties voeren jaarlijks vaste programma's en projecten uit en bouwen in hun organisatie onvoldoende ruimte in voor onderzoek en experiment. Om ook voor de toekomst mogelijkheden te creëren en om inhoudelijk te kunnen blijven verrassen hebben culturele organisaties een innovatieve bedrijfsvoering nodig; een bedrijfsvoering die niet alleen gericht is op uitvoering van activiteiten maar die ook actief nieuwe mogelijkheden zoekt en creëert.

Voor poppodia geldt dit minstens zo zeer als voor andere culturele organisaties. Ondanks vernieuwende activiteiten, is de bedrijfsvoering van een aantal podia vrij conservatief. Gezien de historie van de popsector is het verklaarbaar dat de bedrijfsvoering maar beperkt innovatief is. Poporganisaties begonnen weliswaar als rebelse, innovatieve ondernemers,

⁵ Herman Hoving, *Innoveren met invloed*, Lemma, Utrecht, 2002 en Herman Hoving en Rick Plantinga, *De 7 Wetten voor Innovatie, vernieuwen op menselijke maat*, Panta Rheyne, Rotterdam, 2005

maar om te overleven moesten en moeten zij vooral werken aan vergroting van de stabiliteit en professionaliteit. Het is niet verwonderlijk dat dit streven samen gaat met verminderde aandacht voor innovatie. Het is echter wel schadelijk als niet wordt gewerkt met een visie naar de toekomst toe, blijkt dit al snel uit de programmering. Dit leidt in het slechtste geval tot een minder goed imago en minder publiek wat weer gevolgen heeft voor de inkomsten (en waarmee de bedrijfsvoering nog meer onder druk komt te staan). Juist bij het vechten voor lijfsbehoud en een gezondere bedrijfsvoering is die ruimte voor innovatie vereist.

Interessant is dat de popsector, ondanks een beperkt innovatieve bedrijfsvoering, wel is blijven zoeken naar inhoudelijke vernieuwing. Er wordt gewerkt met grote interesse voor nieuwe muziekstijlen en -vormen. En er is op zijn minst een verlangen naar experiment. Door financiële druk is hier echter minder tijd en geld voor dan medewerkers van poppodia wensen. De marginale ruimte voor experiment wordt wel degelijk benut, maar poppodia hebben ook een bedrijf te runnen: de tent moet vol. Is er geen bezettingsgraad van meer dan 80%, dan wordt er verlies geleden. Bij sommige concerten is zelfs een bezettingsgraad van 90 tot 95% nodig om quitte te draaien. Niet zo vreemd dus, dat de podia niet te veel risico nemen en in belangrijke mate acts programmeren waarbij volle zalen verwacht kunnen worden.

Zonder de kwaliteit en de interesse voor inhoudelijke vernieuwing van programmeurs ter discussie te stellen -in relatie tot de beperkte middelen weten deze programmeurs over het algemeen een redelijk sterk en divers aanbod neer te zetten- kan geconstateerd worden dat poppodia niet meer per definitie de artistieke voorhoederol vervullen. Progressieve, creatieve muziekscènes zijn niet bij uitstek -en in ieder geval niet selectief- binnen poppodia te vinden, die vernieuwende rol ligt op dit moment evenzeer bij danceclubs en festivals. Één van de redenen dat een aantal dance clubs en festivals in grotere mate die voorhoederol weet te vervullen is het gegeven dat het hier om jongere organisaties gaat, die hun organisatie flexibel inrichten, vanuit een visie op toekomstige ontwikkelingen. Poppodia kunnen van deze nieuwe visionaire organisaties in de dancescene leren.

De rol van poppodia met betrekking tot de dancescene is overigens exemplarisch voor de actuele positie van de popsector: in de vroege jaren negentig speelden poppodia zelf een elementaire ontwikkelrol in de dancescene. Tot in het begin van het nieuwe millennium trokken de podia vervolgens volle zalen met hun danceavonden. Hiermee werd een breed publiek bereikt. Dancenights waren uitermate populair, aanvankelijk bij een klein avantgardistisch publiek, maar al snel ook bij een breder publiek. En dit grote publiek kwam niet alleen naar poppodia, maar ook steeds meer naar nieuwe dancezalen. Inmiddels vindt de grootste vernieuwing binnen de dancescene vooral plaats in dancezalen en vanuit nieuwe organisaties, vaak in interdisciplinaire sfeer. Poppodia zijn op het gebied van dance niet meer bij uitstek de creatieve voorvechters. De podia zijn echter evenmin thuisbasis geworden voor het 'mainstream publiek'⁶. Dit publiek heeft gezien de overvloed aan uitgaansmogelijkheden immers

⁶ Met mainstream publiek wordt het gemiddelde uitgaanspubliek bedoeld: jongeren tussen 16 en 35 jaar die met zekere regelmaat uitgaan, primair uit sociale overwegingen. Dit publiek kan geïnteresseerd zijn of worden in artistiek-culturele activiteiten, maar komt daar niet specifiek op af.

ruime keus en kiest niet vanzelfsprekend voor een poppodium. Dit wekt de indruk dat poppodia 'vlees noch vis' bieden.

Natuurlijk verdient deze indruk van 'vlees noch vis' nuancering: zoals reeds werd gesteld, wordt er binnen de marges die er zijn wel degelijk geëxperimenteerd en bovendien trekken dance-avonden nog steeds een redelijk breed publiek. Maar dit gaat wel gepaard met constante financiële zorg bij de podia en met een minder grote rol van de podia binnen de artistiek-inhoudelijke ontwikkeling van de popmuziek dan zij in potentie zouden kunnen en willen vervullen. Daarom is het nodig dat poppodia zich sterker inhoudelijk profileren, met een heldere artistieke visie voor nu en de toekomst. Om dit te kunnen doen is het noodzakelijk dat organisaties zodanig worden ingericht dat er voldoende ruimte is voor innovatie.

Behoeftte aan betere huisvesting

Een groot deel van de Rotterdamse podia heeft huisvestingsproblemen, heeft deze gehad of voorziet ze voor de nabije toekomst. Het gaat vooral om noodzakelijke aanpassingen om te kunnen (blijven) voldoen aan eisen van deze tijd (WaterFront, Baroeg en Nighttown), om het überhaupt kunnen vinden van een geschikte locatie (Hyper Hyper en straks Off-Corso) of over onduidelijkheid over de termijn dat men een pand kan gebruiken (WORM, Now&Wow). Organisaties geven aan dat tijdelijk gebruik van locaties (met onduidelijkheid over de termijn) geaccepteerd wordt omdat een locatie beter is dan geen locatie, maar het is allerm minst wenselijk. Het leidt tot onzekerheid in de bedrijfsvoering: het is moeilijk afspraken te maken voor de toekomst als je niet weet of je volgend jaar nog wel open bent. En verhuizingen zijn vanzelfsprekend ook ongewenst: het is kostbaar en je moet op een nieuwe locatie opnieuw je publiek opbouwen.

Vanuit de popsector klinkt de vraag om helder gemeentelijk beleid ten aanzien van huisvesting. De sector zou graag horen welke bestemmingen de gemeente kiest voor bepaalde stadsdelen. De sector kan met deze bestemmingen of ontwikkelprofielen rekening houden in haar planvorming. Op die manier zouden gemeente en initiatiefnemers eerder tot elkaar kunnen komen. Verder geeft de sector aan dat het wenselijk is met één loket te werken voor verschillende gemeentelijke diensten. Nu geeft het OBR bij plannen aan dat zij geen inhoudelijk oordeel kan vellen over een artistiek initiatief. Dat is terecht, maar de beslissingsbevoegdheid over huisvesting ligt wél bij het OBR. Als dS+V, dKC en OBR één loket kunnen bieden, zal het eenvoudiger worden tot een oordeel te komen waarin de verschillende stedelijke afwegingsfactoren tegelijk worden meegenomen. Aan dit loket zou een 'cultuur marinier' gekoppeld kunnen worden, zoals voorgesteld in *deel 2*, zodat er daadwerkelijk altijd iemand is die aangesproken kan worden.

Specifieke huisvestingsproblemen spelen op dit moment bij WaterFront en bij Nighttown. Beiden beschikken over oude panden die feitelijk niet meer geschikt zijn voor het gebruik. Met behulp van aanpassingen is het mogelijk steeds net te voldoen aan regelgeving op het gebied van brandveiligheid en dergelijke. Maar ondanks geplande verbouwingen geldt voor beide podia dat nieuwbouw op termijn gewenst is vanwege sleetsheid van het gebouw, in combinatie met groeiambities voor de toekomst. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur adviseert daarom de mogelijkheid van nieuwbouw

voor Nighttown en WaterFront te onderzoeken. Voorgesteld wordt op korte termijn te onderzoeken of nieuwbouw van Nighttown op de huidige locatie (eventueel met een verplaatsing naar het aanpalende park) mogelijk is. Voor Waterfront zou nieuwbouw/herhuisvesting in Coolhaven of in Vierhavens verkend moeten worden.

Bij deze verkenning van nieuwbouw voor Nighttown en WaterFront dient de mogelijkheid tot bundeling van podiumfuncties te worden meegenomen. In het geval van Nighttown ligt een combinatie met Off-Corso voor de hand. In het geval van WaterFront verdienen combinaties met WMDC en met onderwijsinstellingen aandacht. De verwachting dat bundeling van functies leidt tot hogere publieksstromen en tot meer efficiëntie moet in deze onderzoeken getoetst worden.

Ook op het gebied van huisvesting bestaat er een noodzaak tot professionalisering. Dat betekent niet alleen behoefte aan goede gebouwen, maar ook aandacht voor servicekwaliteit. In de rebelse undergroundsfeer van de jaren zeventig en tachtig paste misschien nog een popcultuur waarbij 'een donker hol' voldoende was voor ontmoeting en muzikale ervaringen. Nu de sector professionaliseert en een breder publiek trekt, terwijl de vrijetijdsmarkt onder druk staat, zijn huisvesting en outillage en service van voldoende kwaliteit vereist. Weliswaar neemt het bezoek aan popconcerten licht toe⁷ maar dat komt vooral doordat de leeftijdscategorie van popconcertbezoekers ruimer wordt. Er zijn meer mensen die 'wel eens' een popconcert bezochten in het afgelopen jaar, maar waar het gaat om cultureel uitgaan is er grote concurrentie en weinig tijd. Poppodia kunnen niet zonder meer rekenen op een trouw publiek zoals dat een aantal decennia geleden nog wel kon.

Voor alle culturele voorzieningen geldt dat kwaliteit en service belangrijker worden. Frans van der Avert (Hermitage, de Nieuwe Kerk) spreekt in het magazine MMNieuws (2006)⁸ bijvoorbeeld nadrukkelijk van de noodzaak te werken aan service en kwaliteit teneinde publiek te blijven trekken. In de filmsector heeft een soortgelijke ontwikkeling plaatsgevonden: zitcomfort en beeld- en geluidskwaliteit bepalen in belangrijke mate of mensen een bioscoop wel of niet bezoeken. Het filmhuiscircuit kende aanvankelijk een informele en minder op service gerichte cultuur. Filmhuizen hebben echter -gestimuleerd door het commerciële bioscopencircuit- ingezien dat zij met deze servicecultuur mee moesten groeien om publiek te behouden. Voor poppodia geldt hetzelfde. Ook in de popsector werd dat gestimuleerd door het meer markt- en daarmee servicegerichte commerciële uitgaanscircuit. Als mensen uitgaan en daarvoor betalen willen zij niet alleen een goede act op het podium. Zij verwachten ook een prettige ambiance, een mooi gebouw, een goede horecavoorziening, schone toiletten, een nette garderobe. En dat geldt niet alleen voor cultuurliefhebbers die het predikaat jongeren qua leeftijd zijn ontstegen; jonge mensen besteden hun tijd en geld eveneens met zorg.

Ook de mensen die backstage werken hebben terechte verwachtingen en eisen ten aanzien van de fysieke omgeving. Personeel en artiesten mogen een nette omgeving verwachten, die toegerust is op het gebruik: kleedkamers van voldoende omvang en met douches en toilet, een goede

⁷ Dat blijkt onder andere uit Cultuurminnaars en cultuurmijders, trends in de belangstelling voor kunsten en cultureel erfgoed, Sociaal Cultureel Planbureau, Den Haag, 2005

⁸ MMNieuws staat voor Marketing en Management Nieuws voor cultuur en vrije tijd

toegang tot het podium, et cetera. Vanzelfsprekende eisen en verwachtingen misschien. Bezoekers, werknemers en artiesten weten echter dat dit bij de meeste poppodia -ook in Rotterdam- helemaal niet zo voor de hand liggend is: de kwaliteit is in veel gevallen ondermaats. Het is daarom toe te juichen dat Nighttown en WaterFront dit jaar worden aangepast om beter toegerust te zijn op het gebruik en om te voldoen aan de wet- en regelgeving. Het is niet uit te sluiten dat meer podia moeten worden aangepast en dat een aantal podia op den duur ongeschikt wordt voor hun functie. Podia moeten hierover met de gemeente Rotterdam in gesprek blijven. Huisvesting op zich en ook de kwaliteit daarvan zijn cruciaal voor het voortbestaan van een podium. Een uitgaansgelegenheid zonder voldoende (service)kwaliteit is met geen programmering te redden: mensen zullen kiezen voor een andere bestemming van hun geld en tijd.⁹

Behoeftte aan bereik meer en divers publiek

De concurrentie tussen uitgaansgelegenheden noopt vanzelfsprekend tot het zoeken naar nieuwe publieksgroepen. Er is hoge druk om de zaal vol te krijgen. Tegelijk hebben -in het bijzonder gesubsidieerde- podia de taak de hele Rotterdamse bevolking te bedienen, bij een publieke functie hoort de verantwoordelijkheid het diverse Rotterdamse publiek aan te spreken. Dit betekent niet dat bij elke act een exacte afspiegeling van de Rotterdamse bevolking moet zijn. Het is evident dat verschillende optredens verschillende mensen aanspreken. Soms onderscheidt publiek zich in leeftijd, in culturele achtergrond of in ander opzicht en soms loopt alles door elkaar. Waar het om gaat is dat publieke organisaties niet structureel een bepaald segment van de bevolking ontvangen en een ander segment veronachtzamen. Concreter: Rotterdamse poppodia en festivals wordt wel verweten (net als poppodia en festivals elders in het land) dat het witte instellingen en evenementen zijn die het allochtone publiek onvoldoende bedienen. Ook wordt podia verweten dat ze in hun programmering onvoldoende ruimte bieden aan talent uit allochtone hoek en dat initiatieven van allochtone organisaties genegeerd worden. Dit verwijt is niet uit de lucht gegrepen: ervaringen van allochtone initiatiefnemers zijn soms schrijnend: het is lange tijd bijzonder lastig geweest aansluiting te vinden bij gerenommeerde podia. Ondanks de ernst van deze ervaringen moet het beeld dat hieruit ontstaat ook genuanceerd worden. Voor een aantal podia geldt dat zij bewust kiezen voor een specifieke muziekstijl. Dit geldt bijvoorbeeld voor Baroeg, dat vooral metal en underground muziek programmeert. Daar komt een specifiek -weinig divers- publiek op af en daar is niets mis mee. Poppodia als WaterFront, Rotown en Nighttown richten zich niet op zo'n specifieke stijl. En deze podia erkennen wel degelijk hun publieke taak alle Rotterdammers te bedienen. Dit zien ze niet als opgedragen taak, maar als volkomen evidente missie. De praktijk is echter weerbarstig. Ondanks vele en uiteenlopende inspanningen van podia, zowel in programmering, als in publiciteit en marketing, is het moeilijk bepaalde doelgroepen aan te spreken. Dat geldt overigens niet

⁹ Dit blijkt uit verschillende onderzoeken en publicaties. In Trends in de tijd, Een schets van recente ontwikkelingen in tijdsbesteding en tijdsordening (Sociaal Cultureel Planbureau, Den Haag 2001) wordt beschreven hoezeer de vrijetijdsbesteding onder tijdsdruk staat: tussen 1995 en 2000 daalde het aantal uitgaansuren. Het aantal uren dat besteed werd aan cultuur steeg, tegen de trends in. Het bezoek aan poppodia stagneerde in deze periode echter. Frans van der Avert (Hermitage, de Nieuwe Kerk) spreekt in MMNieuws (2006) van de noodzaak te werken aan service en kwaliteit teneinde publiek te blijven trekken.

alleen voor bepaalde allochtone doelgroepen: er zijn ook grote groepen autochtonen die nooit een voet in deze podia zetten.

Langzaam lijkt het tij zich te gaan keren: podia krijgen meer ervaring met het aanspreken van 'nieuwe publieksgroepen'. Ze blijken bereid tot en geïnteresseerd in het doorvoeren van veranderingen in werkwijzen, waardoor samengewerkt kan worden met allochtone organisaties. En allochtone makers en organisatoren ervaren hoe ze aansluiting kunnen vinden bij deze gevestigde organisaties. In de programmafolders en bij bezoek aan de podia is de toenadering ook zichtbaar. Podia bieden ruimte aan verschillende stijlen waarmee verschillende publieksgroepen worden aangesproken en in veel gevallen lopen de publieksgroepen vanzelfsprekend door elkaar.

De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur vraagt ondanks de waarneming van een positieve tendens aandacht voor het aanspreken van een divers publiek, omdat een positieve tendens niet betekent dat er geen probleem meer is, laat staan dat er geen oud zeer meer zit en het in de toekomst vanzelf goed zal blijven gaan. Om nieuwe doelgroepen blijvend te betrekken is bij reguliere instellingen nu en in de toekomst zorgvuldigheid in programmering en publieksbenadering en bereidheid tot verandering in de organisatie nodig. Vanuit allochtone initiatiefnemers mag tegelijk een actieve houding worden verwacht en een bereidheid om te leren gaan met werkwijzen bij meer gevestigde organisaties. De vraag welke rol marketing en publiciteit spelen bij het aanspreken van diverse bevolkingsgroepen behoeft nadere verkenning. Een advies over dit onderwerp is bij de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur in voorbereiding.

Behoefte aan meer exploitatiebudget

Dat podia met hun horecaopbrengst en met winst uit populaire, commerciële acts meer risicovolle acts (van nog onbekend talent, of van bewezen artiesten die bij een kleine groep belangstelling genieten) kunnen programmeren, blijkt een ijdele gedachte. Poppodia werken van harte samen met het commerciële uitgaanscircuit en hanteren (deels) commerciële werkwijzen, maar dat is noodzaak en geen argument om geen overheidssteun te bieden voor exploitatie en kwetsbare programmering. Poppodia hebben weinig inkomsten en hoge uitgaven. Populaire acts zijn nauwelijks winstgevend, simpelweg omdat deze acts duur zijn. Deze acts zijn weliswaar minder risicovol omdat er goede verwachting is dat de zaal volstroomt, maar een hoge bezettingsgraad is noodzakelijk om alleen nog maar quitte te draaien. Het programmerings- en exploitatiebudget wordt in veel gevallen gevoed met horecaopbrengsten. Tot spijt van de podia zijn dit echter geen waterkranen: horecaopbrengsten zijn -zeker bij kleinere acts- beperkt. Het faillissement van de horecatak van Nighttown (juli 2006) bevestigt dit beeld.

De meeste poppodia hebben geen kapitaal en een -in verhouding tot hun activiteiten- klein exploitatie- en programmeringsbudget. Zakelijk leiders in de popsector werken onder grote financiële druk. Veel podia hebben het weliswaar steeds weer gered, maar de redding is vaak nipt en komt van buitenaf, meestal vanuit de gemeentelijke overheid: de vele malen dat WaterFront, Nighttown en Baroeg door de jaren heen door de Rotterdamse gemeenteraad zijn besproken, zijn veelzeggend.

Tegelijk bieden poppodia voor een relatief klein totaalbudget een imposant aanbod waarmee zij veel publiek bereiken. In vergelijking met andere kunstvormen wordt de popsector mager ondersteund vanuit de overheid. Dit verklaart deels waarom poppodia vaak minder stabiele organisaties zijn dan schouwburgen of musea. Omdat publieksparticipatie in de popsector juist hoog is, ook in vergelijking met goedbezochte musea en schouwburgen, wordt de magere ondersteuning door de popsector als miskennen ervaren.

Een gevolg van de magere overheidssteun is bedrijfsmatige instabiliteit. Dat blijkt niet alleen in Rotterdam: poppodia in andere Nederlandse steden zijn evenzeer met regelmaat in financiële en bestuurlijke crisis.

Financiële nood leidt ook tot inhoudelijke nood: bedrijfseconomische overwegingen leiden tot minder risicovol programmeren. Dit is een landelijke tendens, die door deskundigen en in publicaties wordt bevestigd. In de initiatiefnota *Oorstrelend en hartveroverend, Kwaliteit en diversiteit van de Nederlandse popmuziek*¹⁰, wordt bijvoorbeeld gesproken van een vicieuze cirkel: een onbekende band wordt niet geprogrammeerd omdat zij onvoldoende opbrengsten genereert, maar doordat een onbekende band niet geprogrammeerd wordt, wordt zij niet bekend.

Directies en programmeurs van verschillende poppodia in Rotterdam geven nadrukkelijk aan dat zij het als hun missie zien wel een divers en kwalitatief sterk programma op te stellen. De ruimte daarvoor is echter beperkt. De exploitatie is krap dus het personeel moet alle zeilen bijzetten om het podium varende te houden. Er is geen tijd en geld voor werknemers om nieuwe initiatieven te ontplooiën. Op projectbasis wordt soms financiële steun gevonden voor artistiek interessante experimenten, maar binnen het structurele budget is daar nauwelijks ruimte voor.

Kortom, ten behoeve van een stabiele bedrijfsvoering en een kwalitatief sterk, divers en artistiek vernieuwend aanbod is een aanvulling op het budget van Rotterdamse poppodia voor exploitatie noodzakelijk.

Behoeftte aan budget voor experiment

Interessant is dat podia weliswaar druk ervaren om de organisatie financieel bijeen te houden, maar dat zij de inhoudelijke consequenties het meest schrijnend vinden: zowel kleinere als grotere poppodia hebben een schreeuwende behoefte aan ruimte voor experiment en risicovolle acts. Om tot inhoudelijke ontwikkeling te komen is experiment -dat altijd risico's meedraagt- essentieel. Hoge financiële druk maakt het echter onmogelijk risico's te nemen. Dit leidt er toe dat veel goede ideeën niet kunnen worden uitgevoerd, dat nieuwe verkenningen te weinig ruimte krijgen, dat bewezen talent voorrang krijgt op nieuw talent...

De Rotterdamse muzieksce ne zou een inhoudelijke impuls krijgen wanneer podia financieel gesteund worden bij het bieden van een vernieuwende en verscheiden programmering waarbij inhoudelijk risico genomen kan

¹⁰ Initiatiefnota Oorstrelend en Hartveroverend, Kwaliteit en diversiteit in de Nederlandse popmuziek, SP, Den Haag, 2005

worden. Het stelt programmeurs in staat nadrukkelijker te selecteren op kwaliteit en inhoud. Muzikale ontwikkeling krijgt op die manier gewenste ruimte in de stad.

Kwaliteit en diversiteit maken de stad aantrekkelijker voor het professionele muziekcircuit, omdat dit circuit (artiesten, labels, programmeurs, et cetera) graag in Rotterdam zal verkeren als hier interessant aanbod is. Een inhoudelijke impuls betekent daarmee ook een impuls voor de sector in economische termen. Bovendien zullen podia met een meer verscheiden en inhoudelijk belangwekkender programmering in staat zijn zich inhoudelijk duidelijker te profileren en daarmee betrokken publieksgroepen aan zich te binden.

Gezien de schreeuwende behoefte aan ruimte voor experiment is daarom naast een aanvulling op het exploitatiebudget, ook een aanvulling op het programmeringsbudget gewenst. Mogelijk kan dit in de vorm van een programmeringsfonds voor experiment, waarbij de behandeling van aanvragen volgens een snelle en eenvoudige procedure geschiedt. Vanzelfsprekend moet verantwoording van besteding van middelen plaatsvinden. Maar een snelle en eenvoudige procedure is gewenst omdat podia ruimte nodig hebben om ook activiteiten uit te kunnen voeren die niet in langetermijnplannen staan. Nieuwe ontwikkelingen moeten ruimte krijgen, ook als nog niet helemaal duidelijk is welk publiek hier op af gaat komen. Als Rotterdamse jongeren staan te trappelen om nieuwe ideeën uit te voeren moeten podia ja kunnen zeggen als zij potentie zien in dit initiatief en in deze mensen. En als een programmeur een nieuwe stijl ziet ontstaan, zou dit nu podiumruimte moeten kunnen krijgen en niet pas over vier jaar in een volgende cultuurnotaperiode. Om deze redenen bepleit de Raad een nadere verkenning van de mogelijkheid te komen tot een aanvulling van het programmeringsbudget, gericht op experiment, mogelijk in de vorm van een programmeringsfonds.

Wil tot inzet gastprogrammeurs

Financiële steun is niet voldoende om een diverse programmering, die recht doet aan de muzikale activiteit en kwaliteit in de stad én die tegemoet komt aan muzikale interesses van verschillende bevolkingsgroepen in Rotterdam, te realiseren. In de paragraaf over publieksgroepen werd al opgemerkt dat zorgvuldigheid in programmering en publieksbenadering en bereidheid tot verandering in reguliere organisaties nodig is om nieuwe publieksgroepen te trekken. Die bereidheid tot verandering zou zich vooral moeten uiten in verandering in de wijze van programmeren vooral bij gevestigde podia (zoals Nighttown en WaterFront, maar ook de Rotterdamse Schouwburg, de Doelen en Lantaren/Venster). Dit kan door een meer divers personeelsbestand op te bouwen en door vaker met gastprogrammeurs te werken. Een meer divers personeelsbestand is een vrij directe manier om verandering in organisaties tot stand te brengen. De neiging bij bedrijven en organisaties personeel aan te nemen dat aansluit bij de huidige bedrijfssfeer is vrij universeel. Dat hoeft niet altijd kwalijk te zijn. Maar wil je tot innovatie komen en vervul je bovendien een publieke taak voor de gehele stad, dan moet het personeelsbestand daarop worden ingericht. Omdat het vaste personeelsbestand bij podia vaak klein is en weinig doorstroming kent, zal het tijd kosten voordat organisaties veranderingen hebben kunnen

doorvoeren in dit bestand en daarmee voordat hier resultaat van kan worden verwacht (tenzij podia extra geld vinden voor het aannemen van meer personeel). Het inschakelen van gastprogrammeurs vereist geen lange adem. Verschillende podia schakelen al meer of minder regelmatig gastprogrammeurs in. Dit geldt bijvoorbeeld voor WaterFront en Nighttown. Deze werkwijze verdient verdere verkenning en versterking, waarbij gekeken kan worden naar ervaringen in de museumwereld. Het werken met gastprogrammeurs is daar al langer in zwang. Een podium toont haar artistieke visie dan in belangrijke mate in de keuze van gastprogrammeurs en samenwerkingsverbanden. Hiedoor is het mogelijk gebruik te maken van kennis, ervaring, netwerk en naam van mensen die een podium niet in vaste dienst kan nemen. Daarbij kan het zowel gaan om lokaal programmeringstalent als om nationaal of internationaal befaamde programmeurs. Hierbij moet worden opgemerkt dat gastprogrammeurs niet per definitie 'programmeur' van beroep hoeven te zijn: ook een muzikant of iemand anders met een specifieke artistieke signatuur of visie kan gevraagd worden een programma samen te stellen. Door de gastprogrammeurs zorgvuldig te kiezen leidt zo'n werkwijze -zo blijkt ook in de museumwereld- tot verdieping en verrijking en niet tot versnippering.

Wil tot coördinatie van activiteiten

Hoewel verbetering in financiële armslag, professionaliteit, innovatiekracht, diversiteit, publieksbereik en huisvesting gewenst is, is het totaalaanbod van muzikale activiteiten redelijk sterk, in omvang en in kwaliteit. Rotterdammers kunnen elke dag kiezen uit een scala van muzikale activiteiten. Dat mag ook worden verwacht in een grote stad als Rotterdam. Deze activiteiten zouden echter beter gecoördineerd kunnen worden, qua planning en qua publiciteit. Om met dit laatste te beginnen: in vergelijking met andere steden heeft Rotterdam op cultureel gebied sterke marketing en publiciteit, onder andere dankzij Rotterdam Marketing en het Rotterdams Uitburo. Poppodia geven echter aan dat de publiciteitsmiddelen teveel versnipperd zijn. De gemeente steunt onder andere het Rotterdams Uitburo en het R'Uit Magazine, DIMI, Rotterdam Festivals en Rotterdam Marketing, die elk hun eigen publiciteitskanalen hebben. Daarnaast zijn er nog vele particuliere initiatieven, zoals NL10, Zone 010 en Glamcult. Poppodia en dancezalen zetten hun eigen publiciteitsbudget vanzelfsprekend bij voorkeur zo gericht mogelijk in: overal aan meedoen is te geld- en tijdrovend. Het plakken van affiches (voor zover dat nog is toegestaan) en het uitbrengen van eigen flyers en brochures heeft daarom vaak de voorkeur. Poppodia en dancezalen geven aan dat zij intensiever gebruik zouden maken van een algemeen cultureel publiciteitskanaal, als het aanbod minder versnipperd is. Zij achten het wenselijk dat de gemeente minder initiatieven steunt met meer budget.

Qua planning is ook verbetering mogelijk. De samenwerking tussen Rotterdamse poppodia en dancezalen is overigens goed. Er is een goed functionerend clubsectoroverleg van een aantal poppodia en dancezalen. Ook Rotterdam Marketing is in dit overleg vertegenwoordigd. Dit clubsectoroverleg komt zeswekelijks bijeen om elkaar op de hoogte te stellen van activiteiten en om op onderdelen samenwerking te vinden. Verder is er tussen medewerkers van podia -vaak bilateraal- contact. Soms leidt dit tot afstemming van activiteiten of tot samenwerking, bijvoorbeeld bij projecten of festivals. Ook een initiatief als REMF (Rotterdam Electronic

Music Festival), dat ontstaat op basis van samenwerking tussen Rotterdamse poppodia en dancezalen, tekent de goede sfeer van samenwerking in Rotterdam. Wat echter ontbreekt is een goed en actueel overzicht van activiteiten, partijen en initiatieven. Het is wenselijk dat de popmuzieksector zelf nadenkt over mogelijkheden om tot betere afstemming te komen op dit terrein. Natuurlijk vormen goede persoonlijke relaties een cruciale basis, maar een meer continue coördinatie zou waardevol zijn. Mogelijk kunnen de activiteiten vanuit REMF bijdragen aan verbetering op dit vlak.

Conclusies

Er is noodzaak tot verdere professionalisering van de popsector. Bestuurders van podia dienen ervoor zorg te dragen dat bij de aanstelling van het artistiek en zakelijk management sterk wordt geselecteerd op kwaliteit. Het management en het bestuur hebben gezamenlijk de taak te zorgen voor een efficiënte, zakelijke en financieel heldere structuur, waarbij de primaire processen -het bieden van een kwalitatief goed product, het bereiken van het beoogde publiek en het realiseren van een gezonde bedrijfsvoering- voorop staan. Artistiek en zakelijk leiders moeten beoordeeld worden op hun resultaten ten aanzien van deze primaire processen. Evident, maar de ervaring leert dat deze notie pas sinds kort als vanzelfsprekend wordt ervaren en dat expliciete aandacht hiervoor gewenst is.

Professionalisering betekent ook dat een goed product en een juiste service geboden wordt. Een uitgaansgelegenheid zonder voldoende (service)kwaliteit is met geen programmering te redden: mensen zullen kiezen voor een andere bestemming van hun geld en tijd. Dit geldt voor de popsector net zo zeer als voor andere culturele gelegenheden.

Professionele podia, die een kwalitatief goed product leveren, hebben kwalitatief goede huisvesting nodig. Bestaande podia en nieuwe initiatiefnemers hebben behoefte aan helderheid over gemeentelijk beleid ten aanzien van huisvesting, zowel qua regelgeving als qua bestemmingsplannen. De popsector heeft behoefte aan één loket voor contact met gemeentelijke diensten (dS+V, OBR, dKC). De aanstelling van een '*cultuur marinier*' die optreedt als contactpersoon tussen partijen, verbindingen kan leggen en voor snelheid kan zorgen, is daarbij wenselijk.

De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur adviseert de mogelijkheid van nieuwbouw voor Nighttown (op de huidige locatie, eventueel met een verplaatsing naar het aanpalende park) en WaterFront (in Coolhaven of in Vierhavens) te onderzoeken. In dit onderzoek dient ook de mogelijkheid van fysieke bundeling van (podium)functies verkend te worden. Bij Nighttown ligt een combinatie met Off-Corso voor de hand. Bij WaterFront verdient vooral een combinatie met onderwijsinstellingen aandacht. De verwachting dat een combinatie van functies leidt tot hogere publieksstromen en tot meer efficiëntie moet in deze onderzoeken getoetst worden.

Om ook in de toekomst een artistieke rol te vervullen en om publiek te interesseren, moeten poppodia vanuit hun bedrijfsvoering ruimte maken voor innovatie. Dat houdt ook in dat meer aandacht nodig is voor visie:

poppodia moeten zich profileren met hun artistieke visie, die zichtbaar is in de programmering. Anders worden of blijven de podia vlees nog vis: mainstream publiek loopt gezien de overvloed aan uitgaansmogelijkheden niet vanzelfsprekend binnen bij poppodia. En poppodia hebben intussen ook geen onbetwiste artistieke voorhoedefunctie meer, dancezalen vervullen die functie op even overtuigende wijze.

Poppodia bieden voor een relatief klein totaalbudget een imposant aanbod, waarmee zij veel publiek bereiken. In vergelijking met andere kunstvormen wordt de popsector mager ondersteund vanuit de overheid. Structurele financiële problematiek is het gevolg. Een aanvulling op het budget van Rotterdamse poppodia is dan ook noodzakelijk. Er is meer exploitatiebudget nodig om een stabiele bedrijfsvoering te kunnen realiseren met als resultaat een kwalitatief sterk, divers en artistiek vernieuwend aanbod, voor een divers en omvangrijk publiek. Daarnaast is een aanvulling op het programmeringsbudget nodig, teneinde inhoudelijke ontwikkeling mogelijk te blijven maken. Dit programmeringsbudget zou gericht moeten zijn op experiment en kan mogelijk uitvoering krijgen in de vorm van een programmeringsfonds.

Om nieuwe publieksgroepen te trekken is verandering in de wijze van programmeren nodig. Het profileren met een artistieke visie moet samengaan met het lef nieuw programmeringstalent ruimte te geven binnen de organisatie. Dit kan door een meer divers personeelsbestand op te bouwen en door met regelmaat te werken met gastprogrammeurs, zoals dat ook geschiedt in de museumwereld. Op die manier ontstaat ruimte voor innovatie en voor het aantrekken van nieuwe creatieve makers en publieksgroepen. Een aantal podia heeft reeds goede ervaringen opgedaan met deze werkwijze.

Om tot effectievere inzet van publiciteitsmiddelen te komen is het wenselijk dat gemeentelijke budgetten minder verspreid worden uitgegeven. Dat kan betekenen dat het aantal publiciteitskanalen wordt teruggebracht.

Rotterdamse poppodia en dancezalen werken goed samen. Desalniettemin is verbetering mogelijk en gewenst: om te voorkomen dat activiteiten gelijktijdig gepland worden en dat men onvoldoende op de hoogte is van elkaars activiteiten, is betere afstemming en een helder en actueel overzicht van activiteiten, initiatieven en partijen nodig. Het is wenselijk dat dit gebeurt op initiatief van poppodia en dancezalen zelf. Het clubsectoroverleg zou hierin het voortouw kunnen nemen.

Deel 5 Perspectieven voor de toekomst

Inleiding

Zorg dragen voor een divers en kwalitatief sterk aanbod en voor een bedrijfsmatig gezonde sector is hoofdzaak voor de gemeente Rotterdam en voor de Rotterdamse poppodia. In het voorgaande hoofdstuk is geschetst hoe verbetering op die terreinen mogelijk is. Maar nu verder.

De stad Rotterdam zet in op economische groei. Daartoe heeft het gemeentebestuur i.s.m. het bedrijfsleven bijvoorbeeld de Economic Development Board Rotterdam (EDBR) opgericht. Via taskforces betreft de EDBR Rotterdammers uit diverse geledingen van de samenleving bij het economisch beleid van de stad. Eén van die taskforces is specifiek gericht op de creatieve industrie.

Mede ten behoeve van economische groei wenst Rotterdam zich internationaal te profileren als creatieve, ondernemende, innovatieve en internationale stad. Veel organisaties dragen daar aan bij. Rotterdam Marketing stimuleert bijvoorbeeld het vrijetijdsaanbod, het zakelijk toeristisch aanbod en de omzet van gebruikers van dit aanbod. Ook werkt Rotterdam Marketing aan verbetering van het imago van de stad. Het wekt dan ook geen verbazing dat economische en imago-gerelateerde overwegingen zwaar hebben gewogen bij het besluit ruimte te bieden aan het North Sea Jazz festival in Rotterdam.

Muziek vervult voor de stad Rotterdam een belangrijke rol en deze rol kan in de toekomst met meer overtuiging worden uitgebouwd. Met kwaliteit, ondernemingszin en daadkracht van de muziekorganisaties zelf kunnen ambitieuze, doch realistische voorstellen worden verwezenlijkt. Anno 2006 zijn er onder andere plannen voor ingebruikname van het TGP-gebouw naast Rotterdam Centraal Station (bijvoorbeeld voor een nieuw dancepodium), voor een muziekpodium en repetitieruimten in het viaduct van de Hofpleinlijn, voor de realisatie van studio's voor alle kunstdisciplines boven in de graansilo's van Now&Wow en voor de start van een muziekverzamelgebouw in Coolhaven, met faciliteiten voor de mbo-pop-opleidingen en voor andere muziekactiviteiten. Ten aanzien van deze voorstellen is een positieve houding vanuit de gemeente Rotterdam gewenst. Initiatiefnemers verdienen een benadering vanuit 'trust & accountability'. Vanzelfsprekend moeten alleen inhoudelijk en zakelijk overtuigende plannen de ruimte krijgen. Maar als die overtuiging bestaat heeft de stad reden de nodige medewerking te bieden. Met een versterking van het artistieke klimaat, het imago van de stad en de omvang van de creatieve sector, zal ook de Rotterdamse economie gebaat zijn.

Een aantal gebieden in de stad beschikken over een potentie die uitzonderlijke aandacht verdienen. In dit advies wordt de potentie van twee gebieden beschreven. Het gaat om Oud-West (rondom de West-Kruiskade, de Gouvernestraat en de Nieuwe Binnenweg) waar al veel muzikale activiteit is en om Vierhavens (in het westelijke havengebied) waar creatieve industrie gestimuleerd wordt. Voor beide gebieden bestaan concrete plannen, waarmee niet alleen kan worden voorzien in bepaalde muzikale behoeften, maar waarmee de gebieden in hun geheel een artistieke en economische impuls kunnen krijgen. De concrete plannen zijn in dit advies vertaald naar 'gebiedsperspectieven'.

Hieronder worden deze twee gebiedsgerichte perspectieven geschetst aan de hand van een enigszins romantisch sfeerbeeld. De perspectieven sluiten –zoals reeds is opgemerkt- echter aan op concrete plannen; de sfeerschetsen zijn bedoeld om een beeld te scheppen van hetgeen werkelijk mogelijk is in Rotterdam. Dit deel sluit af met een algemene inschatting van de waarde en haalbaarheid van realisatie van de plannen in deze twee gebieden.

Helder is dat in meer delen van de stad ontwikkelingen gaande zijn, waarin de popsector een rol zou kunnen spelen. Dit geldt in het bijzonder voor Coolhaven. Oud-West en Vierhavens zijn gekozen omdat de gebieden en bijbehorende plannen (door verschil in ligging, ontwikkelingsfase en bestaande activiteit) uiteenlopende mogelijkheden en werkwijzen vertegenwoordigen. De perspectieven voor deze gebieden kunnen als exemplarisch worden gezien voor mogelijkheden in andere gebieden.

The Music Mile in het Oude Westen¹¹

Sfeerschets

Je loop het nieuwe station Rotterdam Centraal uit en ademt de grootstedelijke atmosfeer. Je ziet contouren van hoge gebouwen en voelt de wind rondom de gladde structuren razen. De aanblik van de stad daagt uit en maakt nieuwsgierig; nieuwsgierig naar alles wat onder deze grootsheid huist. Je wilt deel zijn van de stad, juist door contact te krijgen met de bronnen van haar dynamische kracht.

Slechts honderd meter verder is het mogelijk diep in die kern van de stad te duiken. Op de Kruiskade staat op de plaats van het oude Nighttown een verleidelijk nieuw pand: New Nighttown, dat van buiten straalt en van binnen toont wat het publiek nooit eerder hoorde en nooit meer wil missen; new skool, dance, pop en crossover hadden nog nooit zoveel inhoud. Je hebt zin naar binnen te gaan, maar je bent ook nieuwsgierig naar de vuige jazzklanken in de Gouvernestraat, in L/V, dat haar theater- en filmzalen aan de muziek gegeven heeft. Terwijl je door de straat loopt zie je het voor je: op zondagen luistert een spitsvondig publiek daar wellicht in theatersetting naar meer klassieke jazz; in nachtelijke uren trilt de lucht hier van de spannende muzikale ontdekkingen, bijvoorbeeld door nieuwe jazz- en urbancombinaties, in aanwezigheid van een jazzminnend, maar zeer gevarieerd publiek. Je komt op de Nieuwe Binnenweg en arriveert bij Rotown. Hier danst vannacht een enthousiast publiek met de ogen onafgebroken gericht op de muzikanten van een band. Men kende de band nog niet goed, maar voelt dat deze avond legendarisch wordt.

Maar het is nog geen nacht. De belofte van de podia blijft nog even een belofte. Terwijl je door de Gouvernestraat en over de Nieuwe Binnenweg loopt, zie je naast de huisnummers bedrijfsbordjes staan; producenten, labels, organisatoren, DJ's, VJ's en technici. Blijkbaar is het interessant in deze buurt gevestigd te zijn. Je ziet muzikanten een studio binnenlopen. De bedrijvigheid enthousiasmeert. Voor je je gaat laven aan de muzikale

¹¹ The Music Mile is de term die Lanteren/Venster (L/V) gebruikt bij de ontwikkeling van haar plannen voor voortzetting van muzikale activiteiten in het huidige pand, nadat de theater- en filmprogrammering is verhuisd naar de Wilhelminapier. Hierbij zet L/V nadrukkelijk in op muzikale ontwikkeling in de omgeving Gouvernestraat - Nieuwe Binnenweg.

rijkdom die de vele platenzaken in deze omgeving beschikbaar stellen, ga je wat drinken in één van de café's.

Nog voordat de nacht geproefd hebt, nog voordat je de platenzaken bereikt hebt, zelfs nog voordat je biertje voor je staat, voel je dat je op een slagader van de stad bent gestuit, waar creatief ondernemerschap, artistieke ontwikkeling en gezamenlijke beleving samengaan. Een stad die je zo groots binnenhaalt (op Rotterdam Centraal, via de snelwegen, via de haven) en je zo snel deel laat uitmaken van haar dynamiek, doet iets goed. Rotterdam maakt indruk, doordat het je toont dat het mogelijk is ruimte te maken voor creatief initiatief. Blijkbaar bestaat in Rotterdam het besef dat support voor muzikale en daaraan verwante creatieve activiteit in deze omgeving niet alleen interessant is voor de muzieksector; het heeft evenzeer positief sociaal en economisch resultaat.

Overweging

Een clustering van activiteiten rond Nighttown L/V, Rotown: Kruiskade/Gouvernestraat/Nieuwe Binnenweg zal dit gebied op een aantrekkelijke manier op de Rotterdamse kaart zetten. Het gebied zal aantrekkelijker worden voor algemeen uitgaanspubliek en voor cultuur- en muziekminnend publiek, maar ook voor creatieve bedrijven en in meer algemene zin voor kleinschalige bedrijvigheid.

Voor de stad zal het verhogen van de aantrekkelijkheid door realisatie van *The Music Mile* sociaal, economisch en artistiek stimulerend zijn, vooral vanwege verhoging van de centrumsfeer en door versteking van (creatieve) bedrijvigheid.

Artistiek-inhoudelijk is de voorgestelde clustering evenzeer belangrijk: naar verwachting leidt dit tot meer samenwerking tussen podia onderling en tussen podia en (creatief) ondernemers. Het stimuleert daarmee bijvoorbeeld uitwisseling, het ontstaan van artistieke crossovers en nieuwe initiatieven. Bovendien kan gebruik worden gemaakt van elkaars publieksgroepen.

De uitgangspositie is gunstig: in dit gebied zitten al verschillende podia en ondernemers (labels, platenzaken) en Rotterdammers kennen het gebied al als uitgaansgebied.

Nieuwbouw van Nighttown in dit gebied kan de kroon zijn op de ontwikkeling van *The Music Mile*. Wil Rotterdam nationaal onderscheidend blijven, dan is het nodig over een interessant muzikaal klimaat te beschikken én over een highlight waarvoor je naar de stad wilt reizen. Het nieuwe Nighttown kan zo'n highlight zijn: een uniek podium, met een heel eigen uitstraling, midden in het centrum van de stad, met een uitgesproken visie, die zich uit in haar eigenzinnige artistieke programmering. (Dit als tegenhanger van 'lege doos-constructies', zoals de Heineken Music Hall, waar in principe alles geprogrammeerd kan worden.) Daarbij is het wenselijk te overwegen om Off-Corso ook in dit nieuwbouwplan op te nemen. Door dat te doen kan de uitgesproken visie van Nighttown worden aangevuld met een programmering voor een meer 'mainstream' uitgaanspubliek.

The Music Experience in Vierhavens¹²

Sfeerschets

Je kent deze omgeving niet goed. Je vindt het wel interessant, zo'n ruig havengebied, waar scheepvaart, industrie, fruithandel en prostitutie jarenlang de sfeer bepaalden. De prostitutie is verdwenen. Dit geldt ook voor een deel van de industrie. De fruithandel is nog levend. De stoere sfeer handhaaft zich door de onontkoombare aanwezigheid van het water, de industriële gebouwen en de loodsen. Je loopt hier, omdat je er eindelijk wat te zoeken hebt.

Je wilt al jaren echt trompet leren spelen. Je hebt wel eens geblazen op de instrumenten van je buurman, die muzikant is. Je hebt best een muzikaal gevoel. En vandaag koop je je eigen trompet. Straks speel jij ook in een band, op een podium in de stad. Je buurman wist jou te vertellen dat je in Vierhavens moet zijn voor jouw nieuwe instrument. En het is waar. Voor jouw ogen staat een megastore voor muziekinstrumenten; de grootste muziekzaak die je ooit zag. Binnen tref je meer trompetten dan je dromen kon. Even duizelt het, maar je krijgt goed advies, gelegenheid alles uit te proberen en genoeg koffie en vermaak om het gevoel te krijgen je beslissing voldoende te hebben overwogen.

Maar je bent niet gek, je bent kritisch, ondanks de aangename sfeer. En je weet dat je buurman repeteert in één van de oefenruimten, vlakbij. Je gaat hem halen, om gebruik te maken van zijn extra kritische oor. Je loopt naar de loods die van binnen is verbouwd tot verzamelpand voor studio's, bedrijfspanden (voor labels, productiebedrijven, organisatiebureaus, et cetera) en oefenruimten. Terwijl je door het pand loopt, voel je de creatieve energie die hier rijkelijk stroomt. Je vindt je buurman, die met behulp van zijn medemuzikanten ernstig, maar tevreden schaaft aan zijn nieuwste song.

Samen lopen jullie terug naar de megastore. Gesterkt door het oordeel van je buurman, kies je jouw trompet. Verheugd met je aankoop en met de belofte die deze aanschaf inhoudt, nodig je je buurman en zijn bandleden uit wat te gaan drinken in het muziekcafé aan het water. Jullie proosten op je muzikale succes, terwijl technici een podium opbouwen. Vanaf vijf uur zijn hier dagelijks jamsessies en elke avond treden hier Rotterdamse bands op, van zeer uiteenlopend kaliber. Je besluit meteen vaker hier naar toe te komen. En wellicht spring jij over een aantal weken ook dat podium op.

De schemering treedt al in als je het café uitloopt, maar het is hier niet verlaten. De parkeerplaatsen voor het winkelend publiek zijn nu ingenomen door auto's van het concertpubliek. Vanavond treedt hier een internationale rapartiest op en in het voorprogramma staat het Rotterdamse HipHoptalent dat zich de afgelopen jaren op de verschillende Rotterdamse podia heeft kunnen bewijzen. Ooit staat zelfs jij op dit podium. En ondanks je leeftijd en je bescheiden talent ben je niet bereid

¹² The Music Experience is de term die Bureau Doorbraak gebruikt voor haar voorstel tot ontwikkeling van een muzikaal cluster in Vierhavens. Het starten van grootschalige retail voor muziekinstrumenten is kern van hun plannen, maar daarbij wordt nadrukkelijk een clustering met andere muzikale activiteit beoogd.

die droom los te laten, al is het maar omdat die droom jou stimuleert te spelen en te luisteren en genieten van het muzikale aanbod in jouw stad.

Overweging

Met Nieuw-West wordt het Vierhavensgebied bedoeld. In Vierhavens is ruimte, een vuige sfeer, aantrekkelijk voor een perifeer muziekklimaat. Stadshavens werkt -in samenwerking met OBR, dS+V en anderen) aan ontwikkeling van het gebied. Creatieve economie mag hier de ruimte krijgen.

Er liggen plannen die getuigen van dergelijke grootschalige ambities op het gebied van popmuziek voor dit gebied. Er wordt geopperd dat hier een podium voor het segment tussen Nighttown en Ahoy in zou kunnen komen. Ook zijn er onder de titel *The Music Experience* ideeën voor het starten van ruimschalige retail van muziekinstrumenten en aanverwante bedrijvigheid (horeca, studio's en oefenruimten). Aziatische instrumentenbedrijven schijnen op zoek te zijn naar afzetmarkten in Europa en zij zouden dit willen doen via formules zoals we die kennen van bijvoorbeeld woningboulevards: perifeer gelegen, maar omvangrijk genoeg om publiek te trekken dat hier speciaal naar toe reist.

Zowel mensen uit de popsector, als planologen en onderzoekers op het terrein van stedenbouw waarschuwen echter met klem dat Rotterdam geen sterk centrumklimaat heeft en dat het wegtrekken van centrumfuncties naar een te ontwikkelen havengebied vooral ontwrichtend werkt: het verzwakt de centrumfunctie van Rotterdam en de kans van slagen voor de verhuizende bedrijvigheid in het nieuwe gebied is discutabel.

Initiatieven in Vierhavens zouden daarom vooral van aanvullende aard moeten zijn: het is niet gewenst dat centrumactiviteiten naar dit gebied verplaatst worden. Het starten van retail voor muziekinstrumenten kan interessant zijn. Het is nieuw en kan een unieke functie vervullen voor het gebied. Een nieuw podium dat concurreert met de Heineken Music Hall is eveneens van aanvullende aard en daarmee van waarde. Beide initiatieven zouden echter voort moeten komen vanuit de ondernemers en op basis van gedegen haalbaarheidsonderzoek. Het is wenselijk dat de gemeente dit onderzoek ondersteunt en een actieve rol speelt bij eventuele realisatie van deze plannen.

Conclusies

Een focus op de volgende twee perspectieven kan kader bieden bij de ontwikkeling van Rotterdam als muziekstad:

The Music Mile in het Oude Westen

The Music Mile in het Oude Westen is artistiek-inhoudelijk verrijkend en versterkend voor de creatieve economie: het zal leiden tot versterking van het muziekklimaat en het vergoot de culturele centrumfunctie. Daarmee is het ook sociaal en economisch belangwekkend. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur bepleit een actieve medewerking van gemeentelijke diensten ten bate van ontwikkeling van *The Music Mile* en adviseert op korte termijn onderzoek te doen naar nieuwbouw van Nighttown in dit gebied. In dat onderzoek zou de mogelijkheid hierin ook Off-Corso op te nemen ook verkend moeten worden.

The Music Experience in Vierhavens

The Music Experience in Vierhavens voorziet in praktische uitwerking van bestaande plannen (Music Experience, nieuw podium) en kan bijdragen aan economische groei in dit gebied en inspelen op specifieke vragen in de popsector. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur bepleit de uitvoering van een concreet haalbaarheidsonderzoek naar uitvoering van *The Music Experience*, met grootschalige retail voor muziekinstrumenten als kernactiviteit. Realisatie van een grootschalig podium dat concurreert met de Heineken Music Hall verdient eveneens nadere verkenning.

Parallel aan dit onderzoek zou nieuwbouw/herhuisvesting van een nieuw *muziekverzamelgebouw* als vervolg van het huidige WaterFront in Coolhaven of in Vierhavens verkend moeten worden. Daarbij ligt onderzoek naar een combinatie met onderwijsfuncties voor de hand.

Samenvatting

In het advies *Rotterdam has got that pop* constateert de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur dat Rotterdam over een rijk geschakeerde infrastructuur voor popmuziek beschikt. Bij het aanspreken van de grote potentie van de Rotterdamse popsector, is aandacht nodig voor actuele problematiek bij bestaande poppodia. Deze problematiek uit zich in Rotterdam in terugkerende financiële en bestuurlijke commotie rond podia als WaterFront, Baroeg en Nighttown. Het recentelijke faillissement van de horecatak van Nighttown bevestigt het structureel onrustige beeld rond de bedrijfsvoering van poppodia. Vanzelfsprekend is het voeren van een gezonde bedrijfsvoering primair de eigen verantwoordelijkheid van podia zelf. Het is echter van belang te constateren dat deze problematiek van landelijke aard is en deels verklaard kan worden door de relatief korte historie van deze sector en door beperkte overheidssteun aan poppodia.

Er wordt in deze sector goed samengewerkt, zo constateert het rapport. Ook ontstaan veel nieuwe initiatieven. Er zijn enkele hiaten in het aanbod, maar in vergelijking met andere grote steden is de Rotterdamse infrastructuur omvangrijk, gevarieerd en samenhangend. Hiermee beschikt de Rotterdamse popsector over een potentie die erkenning verdient én die gebruikt zou moeten worden. Met de aanwezige kwaliteit, inzetbereidheid en samenwerking is verdere muzikale ontwikkeling mogelijk, alsmede een toenemende betekenis van deze sector voor de Rotterdamse economie. Bij versterking van de Rotterdamse creatieve industrie en bij gebiedsgerichte ontwikkeling, is het derhalve zinvol de popsector actief te betrekken.

Poppodia moeten helder zijn over hun zwaktes. Gemeente en podia kunnen via subsidievoorwaarden tot afspraken komen over optimalisering van de professionaliteit van de organisaties. Om te komen tot een meer stabiele bedrijfsvoering van poppodia en om een kwalitatief sterk, divers en artistiek vernieuwend aanbod te kunnen blijven bieden, is meer budget nodig bij de Rotterdamse poppodia. Er is behoefte aan verruiming van het exploitatiebudget en aan aanvulling van het programmeringsbudget. Dit programmeringsbudget zou gericht moeten zijn op experiment en kan mogelijk uitvoering krijgen in de vorm van een programmeringsfonds.

Om inhoudelijke ontwikkeling mogelijk te blijven maken, om het hoofd te bieden aan de grote concurrentie tussen uitgaansgelegenheden en om nieuwe publieksgroepen te bereiken, staan podia voor de taak zich te profileren met hun artistieke visie. Hierbij is het essentieel dat er ruimte wordt gecreëerd voor innovatie. Dit houdt bijvoorbeeld in dat binnen de organisatie doorlopend ruimte wordt gemaakt voor nieuw talent. Dit kan door met regelmaat te werken met gastprogrammeurs, zoals dat ook geschiedt in de museumwereld. Een aantal podia heeft reeds goede ervaringen opgebouwd met deze werkwijze.

De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur raadt het gemeentebestuur verder aan ruim baan te maken voor muzikaal ondernemers, vooral in de sfeer van dance, urbanmuziek en wereldmuziek en festivals. Ruim baan geven betekent actief meedenken en wegnemen van belemmeringen. Het werken met Kansenzones, zoals bepleit wordt in een binnenkort te verschijnen nota over creatieve economie van de Economic Development Board Rotterdam en de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur zou hierbij ondersteunend kunnen zijn. Ook is het wenselijk na te gaan of het instellen

van een '*cultuur marinier*' bij kan dragen aan een makkelijker omgang met de bestaande regelgeving van verschillende gemeentelijke diensten (dS+V, dKC, OBR). Zo'n '*cultuur marinier*' in gemeentelijke dienst zou de vaste contactpersoon van initiatiefnemers moeten zijn, die alle gemeentelijke partijen kent en deze met bevoegdheid aan kan spreken.

De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur adviseert de mogelijkheid van nieuwbouw voor Nighttown en WaterFront te onderzoeken. In dit onderzoek dient ook de mogelijkheid van fysieke bundeling van (podium)functies verkend te worden. De verwachting dat een combinatie van functies leidt tot hogere publieksstromen en tot meer efficiëntie moet in deze onderzoeken getoetst worden.

Verder schetst de Raad twee perspectieven, die kader kunnen bieden bij verdere ontwikkeling van Rotterdam als (pop) muziekstad: *The Music Mile* in het Oude Westen en *The Music Experience* in Vierhavens. Deze perspectieven tonen hoe versterking van het muzikaal aanbod in Rotterdam samen kan gaan met economische en sociale gebiedsontwikkeling.

Bijlage 1

Podia en dancezalen

Ahoy' Rotterdam

Ahoy' Rotterdam is een multifunctionele accommodatie, die ruimte biedt aan een scala aan evenementen en activiteiten, waaronder concerten. Popconcerten vinden vooral in het Sportpaleis van Ahoy plaats. Deze ruimte heeft een capaciteit van 3000 tot 10500 bezoekers. Popconcerten zijn een wezenlijk onderdeel van het beleid (gericht op een gevarieerde programmering met optimale zaalbezetting), maar Ahoy' Rotterdam programmeert en produceert haar popconcerten niet zelf, dit geschiedt door andere organisaties. Zo programmeert Mojo Concerts jaarlijks een reeks popconcerten in Ahoy', op basis van verhuur van ruimte en diensten. Een dergelijke samenwerking vindt ook plaats bij het North Sea Jazz Festival: de organisatie van dit festival (overigens ook een Mojo Concerts productie) huurt ruimtes, faciliteiten en diensten van Ahoy' Rotterdam.

Baroeg

Stichting Open jongeren Centrum Baroeg beheert een poppodium -in deelgemeente IJsselmonde- met een capaciteit van 300 bezoekers. Baroeg programmeert regionale en internationale bands uit de Metal- en Undergroundscene en neemt daarmee een eigenstandige positie in binnen het Rotterdamse popaanbod. Naast live-muziek programmeert Baroeg ook dansavonden. Verder beheert zij een oefenruimte.

Dankzij de consequente en compromisloze programmering en vooral op basis van haar internationale programmakeuze vervult Baroeg landelijk een voortrekkersrol. Baroeg combineert haar sterke nichefunctie (met landelijke en regionale werking) met een meer sociale functie in deelgemeente IJsselmonde. De unieke programmering en goodwill en commitment van publiek en medewerkers vormen de bestaanskracht van Baroeg. De kwetsbare organisatiekracht en de zwakke financiële huishouding vormen risico's voor de continuïteit van Baroeg.

De Doelen

Het accent ligt in concertgebouw de Doelen primair op klassieke muziek en daarnaast op jazz en wereldmuziek. Populaire muziek wordt in zeer beperkte mate geprogrammeerd. De Doelen streeft naar het bereiken van een breed publiek en stemt haar programmering daar op af. Dit komt vooral tot uiting in het aandeel wereldmuziek. Met de programmering van populaire muziek wordt een keuze gemaakt voor concerten die geschikt zijn voor een zittend publiek. Het belang en de kwaliteit van de klassieke programmering wordt hier niet ter discussie gesteld. Wel kan worden gesteld dat de Doelen, met het oog op het bereiken van een breed publiek, op meer actieve wijze samenwerking zou kunnen zoeken met andere podia en organisaties (bijvoorbeeld festivals), ook op het terrein van populaire muziek. Dit zou de reguliere programmering van de Doelen kunnen verrijken en het zou andere podia en organisaties kunnen versterken.

Exit

Exit is een kleinschalig poppodium in het centrum van Rotterdam. De programmering is eigenzinnig maar breed: acts variëren van metalpop en punkrock, tot electro en wereldjazz. Cross-overs en experimenten worden niet geschuwd, maar het podium biedt ook ruimte aan meer gematigde acts. Exit neemt een eigen positie in binnen het Rotterdamse muziekaanbod omdat beginnende bands, musici met bewezen kwaliteit maar bescheiden bekendheid en meer experimentele acts hier samenkomen. Het is daarmee een podium dat interessant is voor specifieke

muziek liefhebbers, maar ook voor een breder publiek. Dankzij de schaal biedt Exit een programmering van een breed circuit dat zich 'onder' grotere podia als Nighttown en Rotown bevindt.

Hal 4

Hal 4 ontwikkelt, produceert en programmeert theatervoorstellingen voor en door jongeren. Daarbij gaat Hal 4 uit van de belevingswereld van jongeren. Hal 4 brengt eigentijds theater, waarbinnen verschillende culturen en kunst disciplines samenkomen. De producties zijn een mix van toneel, dans, muziek, rap, literatuur en multimedia. Hedendaagse muziek krijgt in Hal 4 op vanzelfsprekende wijze plaats binnen de theatervoorstellingen. Daarbij ligt een nadruk op urban muziek. Naast de eigen programmering biedt hal 4 op basis van verhuur ook ruimte voor andere activiteiten, zoals muziekconcerten, cd-presentaties, debatten, congressen en dancefeesten.

De Kuip / Stadion Feijenoord

In het verleden hebben grote internationale namen in de Kuip gestaan. Op dit moment is er nauwelijks sprake van een concertprogrammering. Op incidentele en beperkte basis zijn er optredens van grote Nederlandse artiesten, zoals Marco Borsato. Reden van het ontbreken van een internationale programmering is het monopolie van Mojo Concerts, die de grote artiesten in de Amsterdam Arena boekt: Amsterdam is internationaal bekender en in de Arena kunnen net wat meer kaarten worden verkocht. Dat Nederlandse artiesten niet happiger zijn, heeft te maken met de schaal van de Kuip: artiesten twijfelen of ze de Kuip vol krijgen. De Kuip ziet mogelijkheden in het bieden van dance-events. Nu Rotterdam de slag wat betreft internationale popartiesten lijkt te missen, zou Rotterdam haar internationale naam op het gebied van clubbing en dance verder kunnen versterken. De Kuip kan daaraan bijdragen door de organisatie van grootschalige dance-events, bijvoorbeeld vier maal per jaar, voor een regionaal, maar ook nationaal en internationaal publiek. De Kuip wil daar graag actief in opereren. Vooralsnog ligt er echter een praktische belemmering: de deelgemeente verschaft geen vergunning voor activiteiten na 11 uur 's avonds, vanwege geluidsoverlast die gezien de open constructie van de Kuip moeilijk te beperken is.

L'Esprit

Bluessociëteit L'Esprit beheert een kleinschalig podium in deelgemeente IJsselmonde en legt zich toe op bluesmuziek. L'Esprit programmeert in het weekend bluesconcerten. Daarnaast faciliteert zij maandelijkse jamsessies. Ook verzorgt L'Esprit aanvullende activiteiten, zoals een bluescruise op de Maas en een nationaal bluesconcours. L'Esprit voorziet met haar specifieke programmering in een vraag van een zeer betrokken, maar beperkte doelgroep. Het podium neemt een eigenstandige positie in, binnen het Rotterdamse muziekaanbod. Om deze positie te versterken en vergroten is professionalisering van de organisatie nodig. Artistiek gezien zou het interessant zijn als vanuit L'Esprit meer naar vernieuwing binnen het bluesgenre wordt gezocht en als muzikale verbindingen worden gelegd tussen blues en verwante muziekgenres door samenwerking met andere podia.

Locus010

Locus010 functioneert als podium voor nieuwe cultuur in Rotterdam. Locus010 biedt jong urban talent de kansen om zich bedrijfsmatig en artistiek te ontwikkelen, door hen ruimte te bieden en door hen actief met elkaar en met het bedrijfsleven in contact te brengen. In Locus010 wordt interdisciplinair gewerkt. Muziek is daarbij een vanzelfsprekend onderdeel. Locus010 beschikt medio 2006

niet over een presentatieruimte die geschikt is voor grote publieksgroepen. Hierdoor functioneert Locus010 niet als muziekpodium. Wel beschikt Locus010 over muziek oefenruimtes. Locus010 is een samenwerking gestart met de nieuwe popopleiding van Zadkine en de SKVR. Leerlingen van deze opleiding zullen gaan repeteren in Locus010.

Nighttown

Nighttown programmeert en realiseert popconcerten en dancenights, multidisciplinaire specials, educatieve projecten en coproducties. Nighttown is qua uitstraling en reputatie te vergelijken met podia als De Melkweg en Paradiso. Financiële problematiek zet de diversiteit van de programmering onder druk. Binnen de ruimte die er is wordt er ondanks dat een gevarieerde programmering geleverd. Het programmeringsbeleid is echter onduidelijk en weinig consequent. Om een nieuw imago op te bouwen en nieuwe publieksgroepen te binden, zou Nighttown een helder en gedurfd programmeringsbeleid moeten voeren. Daarbij is helder financieel beleid noodzakelijk, met voldoende programmeringsruimte, opdat op financiële gronden geen inhoudelijke concessies gedaan hoeven worden.

Now&Wow

Now&Wow is een danceclub die functioneert als uitgaansgelegenheid en als platform voor jong creatief talent. Now&Wow toont aan hoe creativiteit en vernieuwing hand in hand kunnen gaan met ondernemerschap. De club is nationaal en internationaal toonaangevend en er wordt interdisciplinair gewerkt. Now&Wow is een kweekvijver voor jong en vernieuwend talent in verschillende disciplines (fotografen, videokunstenaars, ontwerpers, dj's, enzovoort) en reeds erkende internationale muzikanten en dj's worden hier bijeen gebracht in een nieuwe setting. Now&Wow kent op de zaterdagse danceavonden maandelijks terugkerende programmaonderdelen, zoals de Beatboetiek, Hipsters en de Lolita Klup. In aanvulling daarop worden -vaak gelijktijdig- andere activiteiten geprogrammeerd, waaronder popmuziekoptredens en cd-lancerings. In de bovenruimtes van de graansilo's wenst Now&Wow te starten met ateliers en studio's voor jonge kunstenaars uit alle disciplines.

Off-Corso

Off-Corso functioneert als uitgaansgelegenheid en als creatief platform voor aanstormend talent, vooral op het gebied van vormgeving. Een samenwerkingsverband met de Willem de Kooning Academie maakt het mogelijk aanstormend ontwerptalent in te schakelen voor originele publiciteit. De organisatie onderhoudt een actief netwerk van DJ's, VJ's, schrijvers, muzikanten, vormgevers en andere kunstenaars. Off-Corso werkt met regelmaat samen met andere culturele organisaties, zoals het International Film Festival Rotterdam. De organisatie hanteert een commerciële aanpak, waarbij het trekken van een breed uitgaanspubliek wenselijk wordt geacht, evenals het organiseren van bedrijfsevenementen of besloten clubavonden.

Plan C

Theatercafé Plan C biedt een actieve muzikale programmering met live acts op elke vrijdag en zaterdag. De programmering is gericht op een breed uitgaanspubliek. Plan C programmeert vooral populaire Nederlandse artiesten en biedt ook podium aan nog minder bekend muzikaal talent. Gezien de ambities een breed publiek te entertainen, worden daarnaast veel feest- en coverbands geprogrammeerd.

Prachtig

Prachtig is een horecagelegenheid met een actieve programmering van zakelijke en culturele evenementen. De culturele evenementen zijn gericht op een divers publiek en variëren van festivals en salsaparty's, tot comedynights en jazzconcerten.

Prinses Theater

Het Prinses Theater werkt op basis van verhuur en geen eigenstandige programmering realiseert. Het Prinses Theater wordt verhuurd voor private en zakelijke feesten, diners en evenementen, maar daarnaast ook aan organisaties die publieke feesten en evenementen organiseren, waaronder populaire muziekconcerten.

Poortgebouw

Het Poortgebouw is in het voorjaar van 2006 ontruimd. Over mogelijke voortzetting van de activiteiten van bewoners van het Poortgebouw wordt gesproken. Het Poortgebouw functioneerde als artistieke, interdisciplinaire vrijplaats. Binnen het activiteitenprogramma werden op onregelmatige basis muziekconcerten geprogrammeerd. Die concerten waren van diverse aard (variërend van salsamuziek tot Litouwse experimentele rock) vaak met een underground karakter, gericht op een selectief publiek.

Rotown

Rotown heeft een muziek- en dancezaal met een capaciteit van 250 mensen. Rotown programmeert minder bekend, maar kwalitatief hoogstaand aanbod. Rotown heeft een goede naam opgebouwd, door continu de crème de la crème van het alternatieve popcircuit te presenteren. Zowel regionaal talent als nationaal en internationaal talent krijgt hier podium. Rotown fungeert hiermee als springplank voor opkomend talent en als podium voor bewezen talent dat gedijt in kleinschalige setting. Op het gebied van niet-westerse muziek wordt gewerkt met gastprogrammeurs en op basis van samenwerking met andere organisaties. Dit gebeurt vanuit een heldere visie, waardoor ook hierin een constante programmeringskwaliteit wordt geboden.

WaterFront

Waterfront biedt een podium met een capaciteit van 400 bezoekers, een muziekcafé, veertien oefenruimtes en een opnamestudio. De programmering werd door de adviescommissie voor de cultuurplanperiode 2005-2008 te wit bevonden voor een kernpodium. In het eerste half jaar van 2006 worden in WaterFront ingrijpende organisatorische, fysieke en inhoudelijke veranderingen doorgevoerd. Het aantal oefenruimtes en studio's wordt uitgebreid. De nieuwe MBO-opleiding van Albeda en Codarts gaat deze ruimten overdag in gebruik nemen. WaterFront wordt primair een programmeringsorganisatie die de avondprogrammering verzorgt. Deze programmering zal aansluiten op hetgeen hier overdag gebeurt. Dit houdt in dat de programmering meer urban zal worden.

WMDC - opening september 2006

Op initiatief van Codarts, Hogeschool voor de Kunsten en in samenwerking met Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR) wordt gewerkt aan de realisatie van een internationaal World Music and Dance Centre (WMDC). Het WMDC wordt een podium, expertise- en opleidingscentrum en ontmoetingsplek voor muziek en dans uit alle werelddelen. WMDC zal een podium bieden aan Rotterdams talent dat nu buiten de eigen scene nauwelijks zichtbaar is, bijvoorbeeld door de realisatie van wijkgerichte activiteiten in Delfshaven. (Deze activiteiten zijn deels reeds gestart: tot en met de

opening in september programmeert WMDC in de Schiecentrale.) WMDC beoogt geen solitaire opleidings- en podiumfunctie te vervullen, maar juist te functioneren in samenwerking met gerenommeerde podia, opleidingscentra en andere organisaties. Op die manier kan WMDC bijvoorbeeld bijdragen aan de doorstroom van talent in de verschillende genres van wereldmuziek naar andere Rotterdamse podia.

WORM

WORM is een podium annex netwerkiniatief en een werkplaats/productiehuis voor de audiovisuele kunsten. WORM organiseert concerten, filmvertoningen, workshops, festivals, educatieve programma's en andere evenementen. Vanuit haar podiumfunctie programmeert WORM electronicaconcerten in een 'clubsetting', met nationale en internationale artiesten. Verschillende subgenres (drill'n bass, avant HipHhop, ambient, breakcore, et cetera) krijgen daarbinnen ruimte. WORM draagt bij aan de ontwikkeling van innovatieve en non-conformistische kunsten op het gebied van beeld en geluid. Daarbij stelt WORM het belang van entertainment gelijk aan de artistieke. WORM is met haar authentieke, avant-gardistische rol een elementair onderdeel van het Rotterdamse muziekaanbod. WORM staat voor de opgave met een relatief kleine organisatie een omvangrijk en gevarieerd programma neer te zetten, een pand te beheren en exploiteren en een optimale bedrijfsvoering te handhaven, waarbij voldaan wordt aan de uiteenlopende administratieve eisen van subsidiënten. WORM effectueert dit doordat zij werkt als efficiënte organisatie, maar ervaart de administratieve last als belemmerend voor het functioneren van WORM als innoverend en populair avantgardist.

Calypso - in 2006 gesloten

Calypso heeft in maart 2006 haar deuren moeten sluiten wegens nieuwbouw op de locatie van Calypso. Calypso realiseerde dancefeesten, maar verzorgde ook een bredere culturele programmering, onder andere met livemuziek en comedy nights. Met de sluiting van Calypso valt een voorziening voor een breed, maar cultureel geïnteresseerd uitgaanspubliek weg.

Hyper Hyper - in 2006 gesloten

Hyper Hyper heeft net als Calypso en om dezelfde reden haar deuren moeten sluiten. Hyper Hyper streeft naar heropening op een andere locatie in de binnenstad van Rotterdam. Hyper Hyper verzorgde naast dancenights ook een liveprogrammering met populaire en jazz muziek. Ook werden onorthodoxe relaties gelegd met andere kunst disciplines, zoals mode. Hyper Hyper wenst op een nieuwe locatie opnieuw een breed uitgaanspubliek te trekken en ditzelfde publiek te verrassen met een vooruitstrevend dance-aanbod, verrijkt met andere kunst disciplines. Zolang hiervoor geen locatie is gevonden, is er een hiaat voor dit brede, maar avontuurlijk gezind publiek.

Feestzalen

Royal Party Center

Royal Party Center richt zich op zowel jong als ouder Kaapverdiaans en Antilliaans publiek, als op nieuwe groepen Afrikanen, zoals Kongolezen, Eritreërs en Ethiopiërs. Ook zijn er besloten culturele activiteiten voor Turkse en Marokkaanse groepen. Deze feestzaal wordt nauwelijks verhuurd voor besloten familiefeesten.

Zalencentrum Gandhi

Zalencentrum Gandhi richt zich voornamelijk op Surinaams-Hindoestaanse bezoekers.

Sun Club

Sun Club organiseert in samenwerking met externe organisatoren en radiostations culturele activiteiten voor de Surinaams-Creoolse doelgroep. Daarnaast richt Sun Club zich ook op het algemene Rotterdamse multiculturele publiek.

Real Parbo

Real Parbo richt zich voornamelijk op het Surinaams-Creoolse publiek.

Hooiberg

Hooiberg richt zich evenals Doelari en La Riviera op Surinaams-Hindoestaanse bezoekers.

Ocean Paradise

Ocean Paradise verhuurt de zaal louter voor besloten culturele en familiefeesten en bedient daarbij onder meer de Chinese, Turkse en Marokkaanse doelgroepen.

Feestzalen annex wijkcentra

Frimangron

Jongerencentrum Frimangron biedt uitsluitend activiteiten aan een jong en multicultureel publiek, vooral bestaande uit Surinaams-Creoolse, Kaapverdiaanse, Antilliaanse en Marokkaanse jongeren.

Odeon

Wijkcentrum Odeon richt zich op alle migrantengroepen, van alle leeftijden. Het activiteiten aanbod bestaat zowel uit besloten als uit openbare activiteiten.

LCC's: Locale Cultuur Centra

Wijkgebouw 't Klooster	Feijenoord
Wijkgebouw Lombardijen	Ijsselmonde
Wijkgebouw de Scheg	Prins Alexander
Wijkgebouw de Castagnet	Hillegersberg-Schiebroek
Theater 't Kapelletje	Noord
Wijkgebouw de Larenkamp	Charlois

Te realiseren:

Wijkgebouw de Hoekstee	Hoek van Holland
Wijkgebouw de Zevensprong	Hoogvliet
Wijkgebouw de Tamboer	Kralingen-Crooswijk
Loods Piet Hein	Delfshaven

Festivals

Bevrijdingsfestival-Zuid Holland

Dit bevrijdingsfestival dat jaarlijks op 5 mei plaatsvindt aan de voet van de Erasmusbrug, staat vanzelfsprekend in het teken van het vieren van vrede en vrijheid en verscheidenheid. De viering bestaat in hoofdzaak uit een popmuziekprogrammering op twee podia en uit debatprogramma's. De programmering is redelijk populair, er wordt rekening gehouden met een breed publiek. Naast aan bekende namen wordt ook ruimte gegeven aan minder bekend talent, maar meer controversiële of experimentele acts worden over het algemeen

niet geprogrammeerd. De diversiteit uit zich in de programmering van diverse genres: de acts variëren van pop/rock tot urban en dance. Deelnemende musici wordt gevraagd hun betrokkenheid met de thema's te tonen. In 2006 gebeurde dit bijvoorbeeld doordat musici hun 'Lied van de vrijheid' ten gehore brachten.

FFWD Heineken Dance Parade

Tijdens de Dance Parade trekken veertig trucks met dansers en dj's door de stad. Begeleid door flinke beats, trekt de menigte naar Katendrecht waar het evenement wordt afgesloten met een dancefestival. De Dance Parade is een feestelijk, sociaal en muzikaal evenement dat bijdraagt aan de nationale en internationale profilering van Rotterdam als dancestad. De Parade krijgt grote media-aandacht, een uitstekende promotie van de deelnemende Rotterdamse dj's en danceclubs. De deelnemende clubs kiezen zelf hun eigen 'programma' tijdens de parade. De organisatie coördineert de parade en programmeert het dancefestival op Katendrecht. De Dance Parade heeft een goede inhoudelijke reputatie; mogen draaien tijdens de parade en vooral tijdens het eindfestival wordt door internationaal gerenommeerde dj's als erkenning ervaren.

Metropolis

Het Metropolisfestival is een gratis toegankelijk jaarlijks terugkerend popfestival, dat plaatsvindt in het Zuiderpark. Metropolis programmeert louter opkomend talent uit binnen- en buitenland. De programmering geschiedt door de Rotterdamse podia Rotown, WaterFront en Nighttown en daarnaast door de Zuid-Hollandse Popunie, Mezz (Breda), Ekko (Utrecht), Paradiso (Amsterdam), het Patronaat (Haarlem) en de Melkweg (Amsterdam). De jaarlijkse afterparty vindt plaats in Nighttown en sinds 2005 kent het festival ook een pre-party: Metropolis in Town. Dit festivalonderdeel bestaat uit een programmering op de avond voor de festivaldag van acts in het kader van 'the best you've never heard of' in Nighttown, Rotown, WaterFront, Vibes, Exit, Stalles en Le Vagabond. Mogelijk sluiten in de toekomst meer podia zich aan. Metropolis draagt bij aan samenwerking tussen Rotterdamse podia onderling en tussen Rotterdamse podia en podia uit andere steden. Inhoudelijk functioneert Metropolis als voorloper op het gebied van aanstormend talent in de popmuziek. Daarbij is het festival laagdrempelig, opdat bezoekers in de open lucht kosteloos kunnen kennismaken met nieuwe muzikale lichten.

Motel Mozaïque

Motel Mozaïque is een interdisciplinair festival, dat wordt gerealiseerd in samenwerking met de Rotterdamse instellingen Nighttown, TENT en de Rotterdamse Schouwburg. Stichting Motel Mozaïque realiseert een aantal activiteiten per jaar: het meerdaagse interdisciplinaire kunstenfestival Motel Mozaïque (in april), de festivalavond Bazar Curieux (in september) en een serie kleinschalige en onregelmatige programma's op verschillende locaties, onder de naam Club Mozaïque. Door een reeks activiteiten te bieden, kan verdieping plaatsvinden van de artistieke programmalijnen. Het festival Motel Mozaïque wordt goed bezocht door jongeren en het trekt ook nationaal en internationaal publiek. Het festival heeft in korte tijd een goede naam opgebouwd en het zet Rotterdam daarmee op de kaart. De organisatie kiest ondanks groeiende populariteit niet primair voor schaalvergroting van dit festival. Naast verbetering van de logistiek en een bescheiden uitbreiding van activiteiten houdt de organisatie voor volgende edities vast aan haar avontuurlijke karakter. Het werken met gastcuratoren en het realiseren van internationale samenwerking zijn daarbij vanzelfsprekend.

North Sea Jazz Festival

Het North Sea Jazz Festival vindt in 2006 voor het eerst plaats in Ahoy' Rotterdam. Het North Sea Jazz Festival is nationaal en internationaal bekend om de vele genres die het aanbiedt, variërend van jazzstijlen (zoals traditionele New Orleans jazz, bop, free jazz en electronic jazz) tot daar aan verwante stijlen (zoals blues, gospel, funk, soul, r&b en latin). Het festival programmeert grote namen, maar ook nieuw talent. Het festival realiseert verschillende side-events, waaronder festivaledities in andere landen. Gezien de nationale en internationale reputatie van het festival en de mogelijkheid crossovers tussen Rotterdamse muziekorganisaties (podia, opleidingen, muziekbedrijven) en het festival tot stand te brengen, is het North Sea Jazz Festival een belangrijke aanwinst voor de Rotterdamse muziekinfrastructuur.

North Sea Round Town

Rotterdamse podia verzorgen onder deze naam voorafgaand aan het North Sea Jazz Festival een gezamenlijke randprogrammering. Dit programma bestaat uit concerten, masterclasses, exposities, seminars en lezingen. Gedurende twee weken vinden op meer dan 30 locaties in de stad -waaronder een groot aantal Rotterdamse poppodia en dancezalen- activiteiten plaats op het gebied van jazzmuziek, waarbij relaties met Rotterdamse muzikale ontwikkelingen worden gelegd. Dit houdt bijvoorbeeld in dat de activiteiten van de Codarts Summer School onder de titel 'Jazz around the world' deel uitmaken van het North Sea Round Town-programma. Ook worden relaties gelegd met andere disciplines, zoals film en literatuur. Dit laatste gebeurt bijvoorbeeld in Letterlick, een nacht over jazz en literatuur, met voordrachten en live muziek.

Ortel Dunya Festival

Stichting Dunya presenteert niet-westerse kunst- en cultuuruitingen, met een nadruk op wereldmuziek en poëzie. De stichting realiseert activiteiten voor een relatief klein publiek (zoals het Dunya Wereldprogramma in Delfshaven) en het grotere Ortel Dunya festival voor een breed publiek. Ortel Dunya vindt jaarlijks in mei plaats in het Park bij de Euromast. Het gratis toegankelijke festival kent een aantal continentaal georiënteerde podia en daarnaast een Poetry Park, een 'Plein van de solidariteit' en een kinderterein. Ortel Dunya brengt een gevarieerde mix van topnamen en opkomend talent uit alle delen van de wereld. De organisatie weet met het aanbod van cross-overs en populaire wereldmuziek een steeds groter wordend publiek te trekken, waaronder veel jongeren.

REMF

Het Rotterdam Electronic Music Festival beleeft in november 2006 haar eerste editie. REMF is een driedaags festival. Het heeft primair een publieksfunctie, maar richt zich ook op creatievelingen en ondernemers uit de elektronische muzieksector. Voor het grote publiek (25.000 in 2006, uitgroeiend tot meer dan 100.000 bezoekers bij volgende edities) wordt een nachtprogramma gecreëerd. Dit programma vindt plaats op diverse locaties in de stad, binnen en buiten. Het festival werkt hiertoe samen met een groot deel van de Rotterdamse podia. Deze meewerkende podia bieden tijdens het festival een speciaal nachtprogramma gericht op elektronische muziek. Voor professionals uit de scene en andere geïnteresseerden is er een dagprogramma met lezingen, workshops, een platen-/cd-beurs, hardware/software beurs, een REMF Creative Centre en andere mogelijkheden voor ontmoeting en uitwisseling.

Zomercarnaval

Zomercarnaval is een belangwekkend sociaal-maatschappelijk en cultureel evenement, dat actief inspeelt op de diversiteit van de samenleving. Zomercarnaval bestaat uit een

serie van activiteiten, gedurende drie weken, waaronder naast de Straatparade een Koninginneverkiezing, een festivalmarkt en een afterparty. Dankzij grote nationale en internationale media-aandacht weet het festival Rotterdam te profileren als swingende stad. Daarbij trekt dit culturele evenement veel en divers publiek, ook nationaal en internationaal. Om tot hogere artistiek-inhoudelijke kwaliteit te komen, is organisatorische en artistieke professionalisering noodzakelijk.

Onderwijsaanbod

Codarts

De vestiging van de Rockacademie in Tilburg is een gemiste kans geweest voor Rotterdam. Rotterdam had deze hbo-opleiding -die is opgericht op initiatief van het Nationaal Pop Instituut- kunnen gebruiken om haar naam als kweekvijver voor muzikaal talent te vestigen. Inmiddels heeft Codarts een popacademy toegevoegd aan haar onderwijsaanbod. Daarmee wordt in een hiaat voorzien, zij het meer als volger van de nationale tendens, dan als voorloper. Codarts streeft er naar een stimulerend klimaat te bieden met kwalitatief hoogwaardig onderwijsaanbod en beseft dat dit ook betekent dat het aanbod inhoudelijk moet aansluiten bij wereldwijde muzikale ontwikkelingen en bij wensen van jonge muzikanten met muzikale ambities. Dit betekent dat niet alleen ruimte wordt gemaakt voor populaire genres binnen de popacademie, maar dat ook binnen de opleidingen voor jazz- en wereldmuziek aandacht wordt besteed aan populaire genres. Deze veranderingen vinden echter langzaam plaats, mede omdat niet alle muziekdocenten even enthousiast inspelen op deze ontwikkelingen. Mogelijk speelt daarbij de angst dat met het afwerpen van een wat klassiek-elitaire werkwijze ook de kwalitatieve kracht te grabbel wordt gegooid. En wellicht is deze spanning tussen enthousiaste vernieuwers en bezorgde classici gezond, omdat het zorgt voor een verandering in een zodanig tempo dat vernieuwing mogelijk is met behoud van kwaliteit.

SKVR - Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam

De SKVR biedt een breed scala aan cursussen en andere opleidingsvormen, op de verschillende terreinen van de kunsten, dus ook op het gebied van muziek. De SKVR richt zich op amateurs van alle niveaus en alle leeftijden. Het aanbod muziekeducatie is omvangrijk en divers, variërend van klassiek en traditioneel, tot poprock en urban. De SKVR kent een popschool waar zowel individuele musici als bands worden gecoacht in hun muzikale ontwikkeling. Daarnaast is er in het overige muziekonderwijsaanbod (zoals de jazzschool, de wereldmuziekcursussen en in zang- en instrumentele cursussen) ruime aandacht voor populaire muziekgenres.

WMDC - zie ook de beschrijving van WMDC onder podia - opening september 2006

WMDC is een samenwerkingsverband tussen Codarts en SKVR. WMDC is gericht op het brede scala van wereldmuziek. Daarbij is ook ruime aandacht voor urban muziekstijlen en wordt een wisselwerking tussen meer traditionele wereldmuziek en actuele urban ontwikkelingen gestimuleerd. WMDC biedt vakopleidingen in vijf wereldmuziektradities, muziek- en danscursussen voor amateurs en bij- en nascholing voor professionals, onderzoek op het gebied van wereldmuziekonderwijs en is podium voor lokaal en internationaal talent. WMDC biedt aanbod waarbij een scheidslijn tussen professioneel en amateur ondergeschikt is. Reden is dat een dergelijke scheidslijn vooral binnen wereldmuziek en urbanmuziek weinig relevantie heeft.

HipHopHuis

Het HipHopHuis is een studio, ontmoetingsplek en opleidingscentrum voor HipHop. Het huis is opgericht op basis van initiatiefnemers uit de breakdance scene en in

samenwerking met de SKVR en KOA (kunst Onder Andere). Het huis biedt aanbod voor de verschillende HipHop elementen: breakdance/streetdance, mc/rap, dj/scratch en (in mindere mate) graffiti. Er worden lessen in cursusvorm aangeboden, maar ook masterclasses, workshops en 'sessies' waarin deelnemers op hun eigen manier kunnen werken aan ontwikkeling van hun 'skillz'. De functie als ontmoetingsplek is elementair binnen deze opleidingsplaats: ontmoeting met ander talent, met (internationale en nationale) helden uit de scene (bijvoorbeeld binnen masterclasses) en met mensen die connecties hebben met studio's en platenlabels blijkt cruciaal voor talentontwikkeling.

Private opleidingscircuit

Vanzelfsprekend kent ook Rotterdam een omvangrijk circuit aan private muziekopleidingen. Daarbij gaat het zowel om private organisaties met een breed cursusaanbod, waaronder populaire muziekgenres, als om individuele muziekdocenten en -coaches, die bijvoorbeeld privéles geven of bands coachen. Dit circuit is gezien het private en fijnmazige karakter moeilijk volledig in beeld te brengen en te kwalificeren. Helder is wel dat het circuit een belangrijke functie heeft vervuld, alleen al doordat het aanbod heel direct aansluit op de vraag van cursisten/deelnemers. Het opstellen van een overzicht van dit private opleidingscircuit zou van waarde zijn. Meer inzicht in de omvang, het karakter en variëteit van dit circuit kan bijvoorbeeld bijdragen aan een betere aansluiting van dit circuit bij andere opleidingsinstellingen en podia.

Albeda Collega -mbo-opleiding tot Muzikant/Producer - i.s.m. Codarts

Deze opleiding leidt op tot muzikant, zanger(es), beatcreator/DJ, producer, bandleider, coach of ondernemer binnen de muziekindustrie. Na afronding van de vierjarige opleiding is een vervolgopleiding van twee jaar voor een hbo-diploma op de popacademy van Codarts mogelijk. Om toegelaten te worden is een vmbo-diplomatie vereist; creativiteit, muzikaliteit, een goed gehoor, wil om samen te werken en een drive voor muziek maken zijn gewenst.

De opleiding is sterk praktijkgericht en weinig schools: leerlingen werken vanaf dag één aan hun eigen carrière (solo of met crew of band). Daarbij worden zij gecoacht. Er wordt vooral gewerkt aan opnemen en optreden aan de hand van een individueel plan. Leerlingen krijgen lessen die in hun plan passen. Daarnaast krijgen zij algemene lessen (zoals gehoortraining, componeren, computeropname, publiciteit en management). De lessen vinden plaats in de oefenruimtes en studio's in WaterFront, aan de Boompjeskade. Zoals reeds werd beschreven onder WaterFront (zie 'podia') wordt samenhang tussen de activiteiten vanuit de opleiding en de avondprogrammering van WaterFront beoogd.

Codarts gaat uit van een groeimodel: in september 2006 wordt kleinschalig gestart (zo'n 20 leerlingen in het eerste jaar) en voor de volgende jaren wordt groei verwacht en beoogd.

Zadkine popacademie mbo-opleiding tot muzikant/manager/producer/organisator i.s.m. SKVR

Deze opleiding leidt op tot zelfstandig ondernemer in de popsector, als muzikant, zanger/rapper, dj, producent of manager. Ook hier is een vmbo-diploma vereist om toegelaten te worden, maar kandidaten moeten bovendien auditeren. Daarbij wordt geselecteerd op enthousiasme, discipline, muzikaal talent en visie op popmuziek, mogelijkheden tot ontwikkeling van de kandidaat tot zelfstandig ondernemer en combinatiemogelijkheden met andere deelnemers (in bands). Ook hier is de opleiding praktijkgericht. Coaches en docenten uit de popmuziekpraktijk begeleiden leerlingen op hun persoonlijk leerpad. Leerlingen

kiezen een hoofdinstrument en worden aan de hand van de opleiding voorbereid op de beroepspraktijk. De lessen van Zadkine vinden plaats in de studio's van Locus010, aan de Hoogstraat.

Zadkine gaat net als Codarts uit van een groeimodel: na een kleinschalige start in september 2006 wordt een toename van leerlingen verwacht en beoogd voor de volgende jaren.

Bijlage 2

Gesprekspartners

Bij het opstellen van dit advies is met de volgende deskundigen gesproken:

Paul van Oort	WaterFront
Hans Verlaan	Nighttown
Harry Hamelink	Nighttown
Henca Maduro	Epitome Entertainment
Martin Scheijgrond	ZuidHollandse Popunie
Arjen Davidse	Nationaal Pop Instituut
Jaap van Beusekom	Nationaal Pop Instituut
Evan van der Most	Hal 4
Ruud van Middelkoop	Codarts
Oscar van der Pluym	WMDC
Fred Barendse	OBR
Jos de Groot	OBR
Michel Smit	Cultural Development
Joachim Marijnen	Sound Architecture
Elbert Kelholt	Voorzitter clubsectoroverleg

Clubsectoroverleg

Hierin zijn de volgende organisaties vertegenwoordigd: Baroeg, Metropolis, Nighttown, Now&Wow, Off-Corso, REMF, Rotown, WaterFront, WORM.

Als waarnemers zijn aanwezig: Rotterdam Marketing en RRKC.

Op uitnodiging zijn incidenteel ook vertegenwoordigers van andere organisaties of van politieke partijen aanwezig.